

FINANTSINSPEKTSIOONI 2010. AASTA AASTAARUANNE

Tallinn 2011

Finantsinspektsioon
Sakala 4
15030 TALLINN

Telefon: +372 668 0500
Faks: +372 668 0501
E-post: info@fi.ee
Veebileht: www.fi.ee

Majandusaasta algus: 1. jaanuar 2010
Majandusaasta lõpp: 31. detsember 2010
Põhitegevusala: Finantsjärelevalve teostamine
Juhatus: Raul Malmstein, Kilvar Kessler, Andres Kurgpõld, Kaido Tropp

Audiitorkontroll: Ernst & Young Baltic AS

SISUKORD

Finantsinspeksiooni 2010. aasta aastaaruanne

1. Juhatuse esimehe pöördumine

2. Finantsinspeksiooni juhatuse kinnitus

3. Finantsinspeksiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspeksiooni lühituvustus

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

3.2.2. Juhatuse tegevus

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

3.3. Järelevalvetegevus

3.3.1. Tegevuslubade väljastamine, investeerimis- ja pensionifondide ning emitentide prospektide registreerimine

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

3.3.4. Eesti üleminek eurole ja finantssektori ettevõtete talitluspidevus

3.3.5. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijaharidus

3.4.1. Finantsinspeksiooni tegevus tarbijate harimisel

3.4.2. Finantsinspeksioonile esitatud finantsasutuste klientide kaebused

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

3.5.1. Sissejuhatus

3.5.2. Õigusloome

3.5.3. Basel III ja Solventsus II kapitalinõuete raamistike rakendamine

3.5.4. Aruandluse areng

3.5.5. Finantsinspeksiooni juhendid

3.6. Siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö

3.6.1. Siseriiklik koostöö

3.6.2. Tegevus Euroopa Liidu järelevalveasutuste kolmanda tasandi (*Level 3*) komiteedes

3.6.3. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

3.6.4. Koostöö välisriikide järelevalvetega

3.6.5. Koostöö Euroopa Keskpankade süsteemi komiteedega

3.6.6. Koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

3.6.7. Rahvusvahelised missioonid

3.6.8. Euroopa Liidu finantsjärelevalve ümberkorraldused

4. Finantsinspeksiooni 2010. aasta tulude-kulude aastaaruanne

Tulude-kulude aastaaruanne

Bilanss

Selgitused 2010. aasta bilansi juurde

5. Sõltumatu audiitori aruanne

1. Juhatuse esimehe pöördumine

Hea lugeja!

Eesti inimeste jaoks oli kõige olulisemaks finantsvaldkonna teemaks aastal 2010 ettevalmistus üleminekuks Euroopa Liidu ühisrahale ja euro kasutuselevõtt 1. jaanuarist 2011. Eesti sai eurosooni seitsmeteistkümnendaks liikmeks ja Eesti finantssektor ühe olulise kvaliteedimärgi juurde. Siinjuures tahan tänada oma kolleege nii Rahandusministeeriumis kui ka Eesti Pangas väga hea töö eest. Finantsinspeksiooni roll euro kasutusevõtus oli seotud ennekõike oma igapäevase tööga, tagamaks finantssektori stabiilsust läbi tõhusa järelevalve.

2010. aasta oli Euroopa finantsjärelevalvete jaoks mõnes mõttes ajalooline. Euroopa liikmesriikide, Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi poolt lepiti kokku regulatsioonide pakett, mille alusel alates 2011. aastast teostavad Euroopa Liidu krediitiasutuste, kindlustusandjate ning väärtpaberituru üle järelevalvet kolm ühtset finantsjärelevalve asutust: Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus (*European Banking Authority*) Londonis, Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutus (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) Frankfurdis ja Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve Asutus (*European Securities and Markets Authority*) asukohaga Pariisis. Finantsinspeksioon peab oluliseks koostöö tõhustamist Euroopa tasandil. Täpse, selge ja ühetaolise regulatsiooni toimimine Euroopa siseturul aitab tagada ka Eesti hoiustajate, investorite ja kindlustuslepingute omanike õiguste parema kaitse. Tõhus siseturg Euroopa tasandil peab vähendama piiriülest regulatiivset arbitraazi ja seeläbi kaitsma ka Eesti turul tegutsevate finantsasutuste huve. Oma huvide kaitsel teeme tihedat koostööd nii Põhjamaade kui ka Kesk- ja Ida-Euroopa kolleegidega.

Finantsinspeksiooni tähelepanu keskmes on aastaid olnud pensionifondidega seonduv temaatika. Aastaid juhtisime tähelepanu regulatsioonide mõningatele kitsaskohtadele: tasumääradele, fondide vahetamise sagedusele, riskide juhtimise praktikale jms. Väga hea meel on tõdeda, et lõpuks on enamik neist teemadest regulatsioonide täpsustamise näol lahenduse leidnud. Samas oleme ka ise tõsiselt peeglistse vaadanud ja oluliselt karmistanud pensionifondide järelevalvet. Oleme sisse viinud riskipõhise järelevalve mudeli, mis toob endaga kaasa oluliselt tihedama suhtluse ja kontrolli pensionifondide valitsejate tegevuse üle.

Kuigi Eesti majanduse jaoks oli 2010. aasta kriisist väljumise aastaks, ei tähendanud see, et kapitalijärelevalvelistele küsimustele tuli varasemast vähem tähelepanu pöörata. Meie kõrgendatud tähelepanu oli suunatud nii krediitiasutuste laenuportfellide kvaliteedi analüüsile kui ka kapitalipuhvrite

piisavuse hindamisele. Seoses üleminekuga eurole oleme pööramas oluliselt suuremat tähelepanu likviidsusriskide juhtimisele pankades. Regulaarselt viime läbi stressiteste, hindamaks pankade võimekust vastu seista uutele kriisidele. Püüame oma tegevusega igati ennetada võimalike probleemide teket ja nende võimalikku mõju finantsteenuste tarbijate kindlustundele.

Igal medalil on kaks külge. Kontrollisime 2010. aastal põhjalikult pankade tegevust makseraskustesse sattunud klientide kohtlemisel. Kontrollide ühe tulemusena kehtestas Finantsinspeksioon juhendi „Vastutustundliku laenamise nõuded“, mis muuhulgas täpsustab panga kohustusi laenuvõtjale lepinguelse teabe ja laenudega seotud riskide kohta hoiatuste andmisel ning kliendi jaoks mõistliku laenukoormuse arvutamisel. Teravdatud tähelepanu all oli ka pankade tegevus oma huvide konfliktide juhtimisel pankrotistunud ettevõtjate varade realiseerimisel või haldamisel.

Väärtpaberiturgudel jätkasime väga jäika poliitikat võimalike turukuritarvituste vastu võitlemisel. Kontrollisime põhjalikult turuosaliste sisemise töökorralduse piisavust investeerimisteenuste osutamisel. Samuti jälgime tähelepanelikult väärtpaberiturul toimuvat võimalike rikkumiste tuvastamiseks. Nii esitasime eelmisel aastal Põhja Ringkonnaprokuratuurile neli teadet võimalike rikkumiste kohta.

Kindlusesektoris on jätkuvalt üheks kõige prioriteetsemaks teemaks koostöös turuosalistega valmistumine uue kapitaliregulatsiooni Solventsus II rakendamiseks, mis on pikaajaline ja väga ressursimahukas projekt.

Hea meel on tõdeda, et Finantsinspeksiooni poolt aastaid tagasi algatatud „minuraha“ projekt on leidnud palju kaasamõtlejaid ja -tegijaid turuosaliste seas ja me oleme kindlalt liikumas rahvusliku finantskirjaoskuse strateegia loomise suunas, mille ettevalmistamise oleme andmas arvestatavat panust.

Tahan siinkohal tänada ka oma kolleege töörõõmu, tugeva kollektiivi ja kõrge professionaalsuse eest. Nii on alati lihtne edasi minna.

Täna kõiki ja head lugemist!

Raul Malmstein
juhatuse esimees

2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus

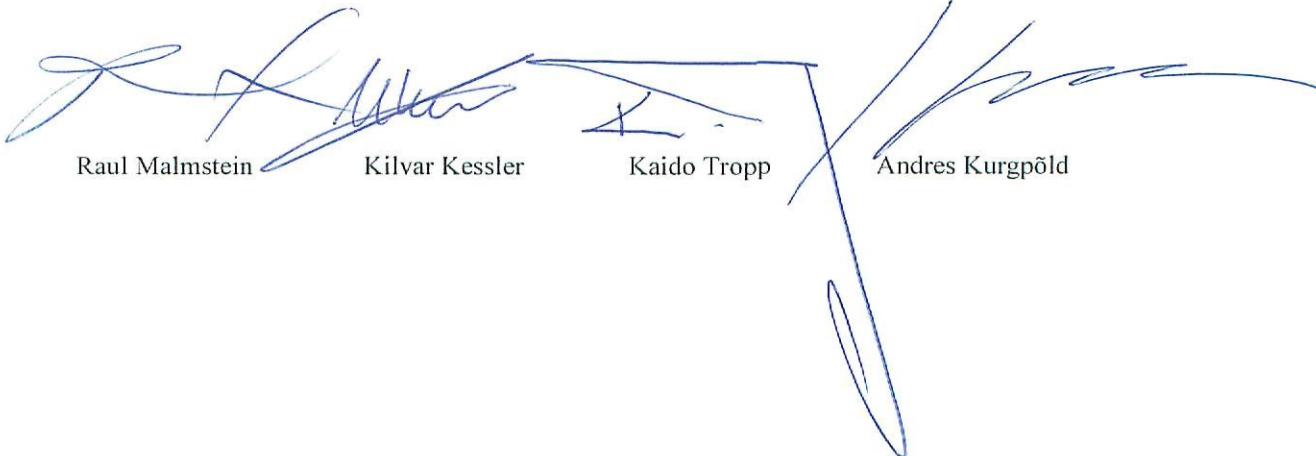
Tallinnas, 16. märtsil 2011. aastal

Käesoleva aastaaruande koostas Finantsinspektsiooni juhatus ja see on esitatud kinnitamiseks Finantsinspektsiooni nõukogule. Aastaaruanne esitatakse Riigikogule.

Käesolev aastaaruanne sisaldab Finantsinspektsiooni:

- Tegevusaruannet lk 7;
- Tulude - kulude aastaaruannet lk 60;
- Bilanssi lk 67;
- Audiitori järeldusotsust lk 69.

Finantsinspektsiooni juhatus kinnitab, et Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruanne on vastavuses Finantsinspektsiooni seadusega ja rakendatud arvestuspõhimõtetega.

Raul Malmstein Kilvar Kessler Kaido Tropp Andres Kurgpõld

3. Finantsinspektsiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspektsiooni lühitutvustus

Finantsinspektsioon on autonoomse pädevuse ja eelarvega finantsjärelevalve asutus, mis tegutseb järelevalve teostamisel riigi nimel ja on oma tegevuses ja otsustes sõltumatu.

Finantsjärelevalve tegevuse eesmärgiks on aidata kaasa finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete stabiilsuse ja teenuste kvaliteedi tagamisele ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi usaldusväarsust. Järelevalve põhiline eesmärk on tagada, et finantsasutused suudavad kliendi ees võetud kohustused tulevikus täita - maksta välja hoiused, kindlustuskahjud või kogutud pensioni jmt. Samuti on Finantsinspektsiooni oluliseks ülesandeks aidata kaasa Eesti finantssektori efektiivsuse suurenemisele, riskide vältimisele ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele. Järelevalve tööks on ka selgitada, millised on riskid finantsteenuste tarbijate jaoks ja pakkuda neile vastavasisulist teavet.

Finantsinspektsioon teostab riiklikku järelevalvet Finantsinspektsioonilt tegevusloa saanud krediidasutuste, kindlustusandjate, kindlustusvahendajate, investeerimisühingute, fondivalitsejate, investeerimis- ja pensionifondide, makseasutuste, e-raha asutuste ja väärtipaberituru üle. Eestis tegutsevate krediidasutuste, kindlustusandjate ja investeerimisühingute filiaalide osas teostab esmast järelevalvet krediidasutuse, kindlustusandja või investeerimisühingu päritoluriigi järelevalveasutus.

Finantsinspektsiooni tegevust kavandab ja juhtimist kontrollib Finantsinspektsiooni nõukogu. Nõukogu koosneb kuuest liikmest. Nõukogu esimees on ametikoha järgi rahandusminister. Finantsinspektsiooni igapäevast tööd juhib neljaliikmeline juhatus, mis kui kollektiivne juhtimisorgan langetab otsuseid hääلteenamuse alusel. Juhatus tegevust juhib juhatus esimees. Igal juhatus liikmel on oma vastutusvaldkonnad ning talle alluvad vahetult vastavasse vastutusalasse kuuluvad struktuuriüksused ja/või ametikohad.

Finantsinspektsiooni järelevalvealane tegevus jaguneb turu- ja teenusejärelevalve ning kapitalijärelevalve alasteks tegevusteks. Kapitalijärelevalve töö eesmärk on turuosaliste riski- ja jätkusuutlikkuse analüüs, turu- ja teenusejärelevalve eesmärgiks finantsteenuste läbipaistvuse, usaldusväarsuse ja efektiivsuse tagamine.

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

Nõukogu koosseis

Finantsinspektsiooni nõukogusse kuulusid seisuga 31. detsember 2010:

Esimees:

- Jürgen Ligi, rahandusminister

Liikmed:

- Andres Lipstok, Eesti Panga president
- Matti Klaar, kindlustustegevuse ekspert
- Rein Minka, Eesti Panga asepresident
- Valdo Randpere, Tallinna Linnavolikogu liige
- Veiko Tali, Rahandusministeeriumi kantsler.

Nõukogu otsused

2010. aastal toimus neli nõukogu koosolekut.

Nõukogu kinnitas 2009. aasta aastaaruande ja aruandeaasta kasumi summas 758 000 krooni, mis arvati Finantsinspektsiooni reservi.

Nõukogu kinnitas Finantsinspektsiooni 2011. aasta eelarve summas 66 459 000 krooni ning tegi ettepaneku rahandusministrile 2011. aasta järelevalvetasu mahuosa määrade kinnitamiseks.

2010. aastal muudeti põhjalikult Euroopa finantsjärelevalve süsteemi ning sellest tulenevalt seadis nõukogu prioriteediks rahvusvahelise koostöö edendamise, et Euroopa Liidu tasandil oleksid Eesti finantsturuga seonduvad küsimused tulemuslikult esindatud.

3.2.2. Juhatuse tegevus

Juhatuse koosseis

Finantsinspektsiooni juhatusse kuulusid seisuga 31. detsember 2010:

Esimees:

- Raul Malmstein

Liikmed:

- Kilvar Kessler
- Andres Kurgpõld
- Kaido Tropp.

Juhatuse esimehe volituste tähtaeg on neli aastat, liikmete volituste tähtaeg kolm aastat.

Juhatuse otsused

2010. aastal toimus 46 juhatuse koosolekut, kus tehti 72 haldusotsust, sealhulgas kaks ettekirjutust ning üks rahatrahvi määramise otsus. Teiste otsuste seas anti 5 finantsasutusele tegevusluba või täiendav tegevusluba, registreeriti 4 uue investeerimisfondi ja ühe uue kohustusliku pensionifondi tingimused ning 3 väärtpaberite avaliku pakkumise ja noteerimisprospekti.

Pangandussektori järelevalves oli sarnaselt 2009. aastale juhatuse kõrgendatud tähelepanu all krediidiriski valdkond. Kesksel kohal oli siin Basel II kapitali adekvaatsuse raamistiku ühe komponendi, sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi Pillar 2 raames järelevalvelise hinnangu protsessi SREP (*Supervisory Review Evaluation Process*) läbiviimine ning sellest tulenevalt krediidasutuste täiendavate kapitalinõuete määratlemine.

Kindlustussektori järelevalves keskenduti 2010. aastal elu- ja kahjukindlustuse uue kapitali adekvaatsuse raamistiku Solventsus II järelevalverežiimi rakendamiseks vajalike ettevalmistuste tegemisele.

Aastal 2010 pidas juhatus oluliseks eelkõige pensionifondide järelevalve, aga laiemalt ka fondide järelevalve riskipõhise järelevalvemetoodika arendamist. Kohustuslike pensionifondide puhul keskenduti

investeeringute riskipõhisele hindamisele.

Jätkuvalt oli prioriteediks ka väärtpaberituru kuritarvitustega seonduv - võimalike turukuritarvituste ennetamisest kuni vastavasisuliste menetlusteni. Jätkus finantsalaste teadmiste jagamine ning tihe koostöö õiguskaitseasutustega.

Juhatuse liikmete vastutusvaldkonnad

- Juhatuse esimees **Raul Malmstein** vastutab Finantsinspektsiooni strateegia väljatöötamise, üldjuhtimise ja juhatuse töö korraldamise, kogu järelevalvetegevuse koordineerimise ja tõhusa toimimise, siseriikliku ja väliskoostöö koordineerimise, avaliku suhtluse, siseauditi korraldamise, töötajate koolituse korralduse, sisekommunikatsiooni ning finantskirjaoskuse edendamise eest.
Tema vahetus vastutusallas töötavad:
 - o Juhatuse esimehe abi
 - o Personali- ja koolitusjuht
 - o Rahvusvahelise koostöö koordinaator
 - o Siseaudiitor
 - o Kommunikatsioonijuht
 - o Tarbijahariduse projektijuht
 - o Tarbijahariduse spetsialist.
- Juhatuse liige **Kilvar Kessler** vastutab väärtpaberituru järelevalve ja õigusosakonna töö eest, sealhulgas järelevalveliste õigusküsimuste koordineerimise ja vajadusel ettevalmistamise, finantssektori regulatiivse keskkonna arengu ja finants- ning järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas või koostöös teise juhatuse liikmega ja rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkondades.
Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:
 - o Turujärelevalve divisjon
 - o Õigusosakond.
- Juhatuse liige **Andres Kurgpõld** vastutab kapitalijärelevalve valdkonna toimimise ja arengu eest, sealhulgas krediidasutuste, kindlustusandjate, investeerimisühingute ning teiste järelevalve alla kuuluvate finantsasutuste kapitalijärelevalve eest rõhuasetusega järelevalvesubjektide riskide analüüsil, maksevõimelisusel, talitluspidevusel, usaldatavusnõuete täitmisel ja muudel kapitalijärelevalvelistel aspektidel. Samuti finantsasutuste turule sisenemise ja turult väljumise protsessi korralduse, sh tegevuslubade väljastamise eest. Tema vastutusvaldkond hõlmab ka regulaarse aruandluse kogumist ning rahvusvahelise koostööd oma vastutusvaldkondades.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- o Kapitalijärelevalve divisjon
- o Reguleerimise ja aruandluse divisjon.

- Juhatuselise liige **Kaido Tropp** vastutab finantsteenuste järelevalve ja inspektiooni tugiteenuste toimimise ning arengu eest, sealhulgas finantsteenuste turustamise ning teenuste kvaliteedi järelevalve ja järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas, aga ka piiriüleste teenuste teavituse korralduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonna, Finantsinspektiooni eelarveprotsessi korralduse, organisatsiooni tugiteenuste toimimise ja arengu, infotehnoloogia protseduuride väljatöötamise ja rakendamise ning rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkonnas.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- o Finantsteenuste järelevalve divisjon
- o Siseteenuste osakond.

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

Finantsinspektiooni personalipoliitika eesmärgiks on kõrge järelevalvelise standardi tagamine läbi kompetentsete ja motiveeritud töötajate. Sellest lähtuvalt on välja töötatud Finantsinspektiooni motivatsioonisüsteem, värbamis-, koolitus- ja arenduspoliitika.

Seisuga 31. detsember 2010 oli Finantsinspektioonis moodustatud 75 ametikohast täidetud 69 ametikohta. Kuue töötajaga olid töösuhted ajutiselt peatunud nende lapsehoolduspuhkusel viibimise ajaks. Finantsinspektioonis töötas aasta lõpu seisuga 43 naist ja 26 meest. 2010. aastal asus Finantsinspektiooni tööle 7 uut töötajat ja lahkus 4 töötajat. Finantsinspektiooni töötajate keskmine vanus on 36 aastat. Töötajaskonna keskse osa moodustavad finantsanalüütikud, riskijuhid ja juristid. Kõik Finantsinspektiooni töötajad omavad kõrgharidust.

Finantsinspektioon hindab oma töötajaid, pakkudes neile mõistlikku kompensatsioonipaketti, tunnustades parimaid ja investeerides töötajate koolitusse ning erialasesse arengusse. 2010. aasta lõpu seisuga õppis 9 Finantsinspektiooni töötajat magistriõppes ja 4 doktoriõppes.

Töötajate koolitus

Finantsinspektioon peab väga oluliseks töötajate järjepidevat ja sihipärast koolitamist ja arendamist selleks, et tagada järelevalve kõrge kvaliteet. Finantsinspektioon pöörab suurt tähelepanu töötajatele vajalike koolitus- ja arenguvõimaluste loomisele. Koolituste planeerimisel lähtutakse organisatsiooni strateegilistest eesmärkidest ja iga töötaja personaalsest arenguvajadusest, mis

selgitatakse välja arenguvestluste käigus. Arenguvestluste raames toimub ka töötajate eelmise perioodi tulemuste hindamine ja uute eesmärkide seadmine eesisevaks perioodiks.

Finantsinspektsiooni töötajate koolitus- ja arenduskontseptsiooni üheks osaks on stažeerimise võimaldamine välisjärelevalvetes ning teistes rahvusvahelistes finantsjärelevalvega seotud organisatsioonides. Stažeerimise eesmärk on lisaks töötajate oskuste, teadmiste ning kogemuste vahetamisele ka ühtse järelevalvelise kultuuri tugevdamine ja järelevalvete vahelise koostöö tõhustamine.

Finantsinspektsiooni töötajad osalesid 2010. aastal nii Eestisestel kui rahvusvahelistel koolitustel. Toimus ka erialaseid organisatsioonisiseseid koolitusi. Vastavalt Finantsinspektsiooni strateegiale 2007 – 2010 jätkus riskipõhise järelevalve teostamiseks vajalike koolituste pakkumine. 2010. aasta septembris toimus Tallinnas Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee CESR kahepäevane koolitus, kus anti ülevaade finantsinstrumentide direktiivist MiFID (*The Markets in Financial Instruments Directive*).

Finantsinspektsiooni 2010. aasta koolituskulud moodustasid ligikaudu 3% Finantsinspektsiooni personalikuludest. 2010. aastal oli keskmine väliskoolituse kulu 22 000 ja riigisisese koolituse kulu 5000 krooni (aastal 2009 olid vastavad arvud 21 000 ja 6000 krooni). Peamisteks koolitusvaldkondadeks olid kapitaliregulatsiooni arendamine pangandus- ja kindlustussektoris, finantssektoris pakutavad investeerimisteenused ja nende järelevalve ning juriidilise kompetentsi arendamine ja edendatud on ka töötajate keeleõpet.

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

Finantsinspektsiooni siseaudiitori ametikoht on loodud Finantsinspektsiooni seaduse alusel. Siseaudiitori missioon on aidata juhatusel saavutada organisatsiooni eesmärges parimal võimalikul moel ja mõistlike kuludega. Siseaudiitor allub ja annab aru juhatusel, kes suunab siseaudiitori tegevust, kinnitades siseaudiitori strateegilise plaani neljaks aastaks ja täpsemad tööplaanid kvartalite kaupa. Siseaudiitor annab kord aastas ülevaate oma tegevusest ka nõukogule. Siseaudiitor juhendus oma tegevust kavandades ja läbi viies *The Institute of Internal Auditors* siseaudiitorite eetikakoodeksi põhimõtetest, kuid siseauditi rahvusvaheliste standardite põhimõtteid järgis niivõrd, kuivõrd neid on võimalik ja mõistlik järgida väikeses organisatsioonis.

Siseaudiitor sai täita oma ülesandeid 2010. aastal sõltumatuna ja objektiivselt. Siseaudiitori peamistes ülesannetes ja töökorralduses olulisi muudatusi ei toimunud. Koostöö juhatusel oli 2010. aastal hea.

Siseaudiitori siseauditi ala tegevust suunas peamiselt strateegiline plaan aastateks 2007–2010, millest tulenevalt auditeeris siseaudiitor 2010. aastal peamiselt kahte valdkonda: inspeksiooni põhitegevust ehk tegevust finantsjärelvalve korraldamisel ning organisatsiooni siseelu ja töökorraldust. Inspeksiooni põhitegevuse valdkonna auditite olulisemad teemad olid olulisemate järelvalvejuhtumite menetlemise, väärtpaberituru monitooringu, rahvusvaheliste koostöökokkulepete toimimise, järelvalvesubjektide klientidele mõeldud trükiste ja ürituste, väikepankade järelvalvelise hinnangu SREP (*Supervisory Review Evaluation Process*) protsessi, elu- ja kahjukindlustuse uue kapitali adekvaatsuse raamistiku Solventsus II järelvalverežiimi rakendamise ettevalmistamise, haldusotsuste tegemise aluseks oleva tõendusmaterjali ja järelvalvesubjektide tegevust suunavate soovituslike juhendite hindamine. Organisatsiooni siseelu ja töökorralduse hindamise tähtsamad teemad kuulusid 2010. aastal majandustegevuse valdkonda. Siseaudiitori ülesannete hulka kuulub ka riigisaladuse ja välisriigi salajase teabe kaitse valdkond.

Organisatsiooni sisekliima oli 2010. aastal hea ja töötajate motiveerituse tase kõrge. Nõukogu ja juhatuse otsuste täitmise distsipliin oli hea. Inspeksiooni juhtimis- ja kontrollisüsteem toimis olulises ulatuses põhjendatud ootuste kohaselt. Siseaudiitoril ei olnud 2010. aastal põhjust menetleda ühtegi raiskamise, vara väärkasutuse ega ka eelarvedistsipliini olulise rikkumise juhtumit.

Finantsinspeksiooni siseaudiitori ülesannete hulka kuulub ka huvide konfliktide ennetamise deklaratsioonide hoidmine ja juhtumite menetlemine. Huvide konflikti ennetamise meetmed toimusid inspeksioonis seaduses sätestatud nõuete kohaselt ja Finantsinspeksiooni töötajad suhtusid huvide konflikti ennetamisse küllaldase vastutustundega.

3.3. Järelevalvetegevus

3.3.1. Tegevuslubade väljastamine, investeerimis- ja pensionifondide ning emitentide prospektide registreerimine

Tegevuslubade väljastamine

2010. aastal andis Finantsinspeksioon tegevusloa ühele uuele kindlustusandjale ja ühele uuele investeerimisühingule. Kindlustusandja tegevusloa krediidikindlustusega tegelemiseks sai AS KredEx Krediidikindlustus ja investeerimisühingu tegevusloa AS Trigon Wealth Management. ERGO Kindlustuse AS-ile anti 2010. aastal Finantsinspeksiooni poolt täiendav tegevusluba raudtee veerevkoosseisu kindlustuse, veesõiduki valdaja vastutuskindlustuse ja finantskahjude kindlustusega tegelemiseks. 1998. aastal asutatud AS Trigon Funds sai täiendava tegevusloa investeerimisfondide seaduses nimetatud kliendi jaoks fondi osakute või aktsiate hoidmisega tegelemiseks. 15. jaanuaril 2009 fondivalitseja tegevusloa saanud EFTEN Capital AS sai Finantsinspeksioonilt täiendava tegevusloa investeerimisfondide seaduses nimetatud investeerimiskoostamise tegelemiseks.

Tabel 1:

Tegevuslubade väljastamine 2010. aastal	
Valdkond	Teenusepakkuja
Fondivalitseja	Eften Capital AS (täiendav tegevusluba)
Fondivalitseja	AS Trigon Funds (täiendav tegevusluba)
Investeerimisühing	AS Trigon Wealth Management
Kindlustusandja	ERGO Kindlustuse AS (täiendav tegevusluba)
Kindlustusandja	AS KredEx Krediidikindlustus

2010. aastal tunnustati kehtetuks KOB Asset Management AS-ile väljastatud fondivalitseja tegevusluba ja osaliselt kehtetuks investeerimisühingule AS GILD Financial Advisory Services väljastatud tegevusluba.

Investeerimis- ja pensionifondide registreerimine

2010. aastal registreeris Finantsinspeksioon nelja uue investeerimisfondi tingimused: Investeerimisfond TI EFTEN Globaalne portfell, Investeerimisfond TI EFTEN Maaailma pärlid, Redgate Intressifond ja BPT Baltic Opportunity Fund. Samuti ühe uue kohustusliku pensionifondi tingimused: ERGO Pensionifond 2P3. Uusi vabatahtlike pensionifondide tingimusi Finantsinspeksioon 2010. aastal

ei registreerinud. Lisaks eelnevale registreeriti 23 investeerimisfondi, 6 kohustusliku pensionifondi ning 11 vabatahtliku pensionifondi tingimuste muudatused. Tingimuste muudatuste käigus kontrollib Finantsinspeksioon tingimuste sätete täielikkust, selgust ja kooskõla õigusaktidega.

2010. aastal andis Finantsinspeksioon likvideerimisload nelja fondi - Swedbank Private Debt Fond, Danske Invest Likviidsusfond, Danske Invest Globaalne Kasvufond ja SEB Likviidsusfond - likvideerimiseks.

Filiaalide asutamisevabaduse load

Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide finantsasutuste filiaalid võivad pakkuda Eestis kõiki oma koduriigis pakutavaid finantsteenuseid, milleks neil on olemas tegevusluba. EL liikmesriikide finantsasutuste filiaalide järelevalvekorraldus põhineb vastastikuse usalduse põhimõttel. Filiaali järelevalve eest vastutab koduriigi järelevalveasutus. Filiaalile ei rakendu Eesti seadusandlusest tulenevad nõuded kapitaliga seotud normatiividele.

Finantsinspeksioon kogub sellele vaatamata paljudelt väliskrediitiasutuste filiaalidelt järelevalvelist aruandlust eesmärgiga analüüsida, kuidas filiaalide tegevus võib mõjutada Eestis väljastatud tegevusloa alusel tegutsevaid turuosalisi.

2010. aasta jooksul asutasid teistes EL liikmesriikides registreeritud finantsasutused Eestis ühe krediitiasutuse, elukindlustusandja ja kindlustusmaakleri filiaali:

tabel 2:

Filiaalide asutamine Eestis 2010. aastal	
Valdkond	Filiaal Eestis
Krediitiasutus	AS Citadele banka Eesti filiaal
Elukindlustusandja	ERGO Life Insurance SE Eesti filiaal
Kindlustusmaakler	UADBB Aon Baltic Eesti filiaal

Olulise osaluse menetlused

Isikud, kes soovivad omandada olulist osalust Eestis tegevusloa alusel tegutsevas finantsasutuses, peavad vastama seadusega kehtestatud usaldusväarsuse kriteeriumitele. Olulisemateks nõueteks on isiku laitmatu ärialane reputatsioon, läbipaistvad ärisidemed ja võime tagada ettevõtte usaldusväärne juhtimine. Finantsinspeksioonil on õigus keelata olulise osaluse omandamine kui isik Finantsinspeksiooni hinnangul nimetatud nõuetele ei vasta.

2010. aasta jooksul viis Finantsinspeksioon lõpule 5 olulise osaluse menetlust. Kõikides menetlustes langetas Finantsinspeksioon positiivse otsuse.

tabel 3:

Oluliste osaluste omandamine 2010. aastal		
Valdkond	Subjekt	Osaluse omandamist või suurendamist taotlenud isik
Investeeringühing	Cresco Väärtpaberite AS	Olev Schults
Fondivalitseja	AS GA Fund Management	TTP Holdings OÜ
Fondivalitseja	Redgate Asset Management AS	Neva Capital OÜ
Kindlustusandja	Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS	Pohjola Vakuutus Oy
Krediidasutus	AS Eesti Krediidipank	Bank of Moscow

Piiriüleste teenuste pakkumine

Teistes Euroopa Liidu liikmesriikides tegevusloa omavad finantsasutused ei pea Eestis finantsteenuste pakkumiseks Finantsinspeksioonilt tegevusloa taotlema. Piiriüleste teenuste osutamist võib alustada peale seda, kui välisriigi järelevalveorgan on teavitanud Finantsinspeksiooni finantsasutuse soovist pakkuda Eestis teenuseid ning edastanud Finantsinspeksioonile seaduses nõutud andmed. 2010. aastal jätkus piiriüleste teenuste pakkujate arvu kasv.

tabel 4:

Piiriüleste teenuste pakkujad Eestis ¹	Arv seisuga 31.12.2010	Arv seisuga 31.12.2009
Pangateenused	252	234
Investeermisteenused	1197	987
Kahjukindlustusteenused	339	322
Elukindlustusteenused	86	83
Kindlustusmaakleri teenused	825	832
Kindlustusagendi teenused	1271	1221
Fondivalitsemisteenused	15	13
Investeermisfondid	59	62
E-raha teenused	13	13
Makseteenused	43	19

Kindlustusvahendajate nimekirja kandmine

Eestis tegutsevad kindlustusvahendajatena kindlustusmaaklerid ja -agendid. Kindlustusmaakler esindab kindlustusvõtja huve. Kindlustusagent esindab kindlustusandja huve, vahendades kindlustusandja teenuseid. Seisuga 31. detsember 2010 tegutses Eestis 34 kindlustusmaaklerit ja 629 kindlustusagenti.

2010. aastal kanti kindlustusmaaklerite nimekirja kolm uut kindlustusmaaklerit:

tabel 5:

2010. aastal nimekirja kantud kindlustusmaaklerid	
1.	Fort Kindlustusmaakler OÜ
2.	Lambert Kindlustusmaakler OÜ
3.	OÜ TIIB Kindlustusmaakler

Kindlustusagendid kannab kindlustusagentide nimekirja kindlustusandja, keda agent esindab. Kindlustusagentide nimekiri on kättesaadav Finantsinspektsiooni veebileheküljel www.fi.ee.

¹ Vastavalt kindlustusvahenduse direktiivile 2002/92/EC toimub kindlustusvahendajate piiriülene teenusepakkumine lihtsustatud korras, mille kohaselt ei pea kindlustusvahendaja enne teenuse osutamist sellest sihtriiki teavitama. Seega käesolevas tabelis esitatud andmed hõlmavad üksnes neid kindlustusvahendajaid, kelle osas on päritoluriigi finantsjärelevalve poolt Finantsinspektsiooni teavitatud

Prospektide ja ülevõtmispakkumiste registreerimine

2010. aastal registreeris Finantsinspeksioon kolm väärtpaberite avaliku pakkumise ja noteerimisprospekti: AS Ekspress Grupp ning AS Baltika aktsiate avaliku pakkumise ja noteerimisprospektid ning uue emitendina AS-i Premia Foods aktsiate esmase avaliku pakkumise ja noteerimisprospekti. Lisaks registreeriti Tartu linna võlakirjade pakkumise prospekt. Kuni 15. oktoobrini 2010 kehtinud valla- ja linnaelarve seaduse kohaselt tuli valla ja linna kinnine ning avalik võlakirjaemissioon registreerida Finantsinspeksioonis.

Finantsinspeksioon sai 10 teavitust teiste lepinguriikide järelevalveasutustelt Eestis avalikult pakutavate väärtpaberite prospektide registreerimise kohta (arv ei sisalda põhiprospekti lisade ja põhiprospekti alusel kehtestatud pakkumistingimuste teavitusi).

Tulenevalt väärtpaberituru seadusest kontrollib Finantsinspeksioon ülevõtmispakkumise vastavust õigusaktidele ning kooskõlastab ülevõtmispakkumise prospekti ja teate. 2010. aastal kooskõlastas Finantsinspeksioon AS-i Automotive Holding vabatahtliku ülevõtmispakkumise kõigi AS-i Norma aktsiate suhtes.

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

Krediidasutused

Eesti majanduse jaoks olid aastal 2010 väga olulisel kohal ettevalmistused Eesti ühinemiseks eurosooniga 1. jaanuarist 2011, mille raames tuli krediidasutustel tegeleda protsesside ning süsteemide ettevalmistustega Euroopa Liidu ühisraha euro edukaks kasutuselevõtuks. Ettevalmistuste ning võimalike probleemide kohta ülevaate saamiseks toimusid Finantsinspeksiooni ja järelevalvesubjektide regulaarsed kohtumised, finantsjärelevalve esitas turuosalistele erinevaid järelepärimisi eesmärgiga saada infot eurole üleminekuga seotud tööde seisust ning selleks, et vajadusel ennetada võimalikke probleeme.

Krediidasutuste riskianalüüsi viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi tavapärase kuu- ja kvartalialanalüüside vormis. Analüüside käigus hinnatakse Eestis tegutsevate krediidasutuste kõiki olulisemaid riskivaldkondi – krediidi-, operatsiooni-, likviidsus-, turu- ja muid riske -, tuginedes seejuures nii kvantitatiivsele kui ka kvalitatiivsele informatsioonile. Lisaks jälgitakse krediidasutuste kasumlikkust ning normatiivide täitmist. Analüüside tulemused on sisendiks järelevalvetegevuse planeerimisel ning esmaseks infoallikaks kohapealsete kontrollide läbiviimisel.

2010. aastal oli Finantsinspeksiooni teravdatud tähelepanu all krediidasutuste laenuportfellide kvaliteet ja vajaduse ilmnemisel krediidasutuste kapitalipuhvrite piisavus.

Regulaarsete analüüside kõrval viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi ka krediidasutuste riskihindamise, mille käigus hinnati kõikides krediidasutustes kõikide olulisemate riskide ulatust ja sisemiste riskikontrolli protsesside piisavust. Sisemist riskihindamise süsteemi kasutab Finantsinspeksioon krediidasutuste riskiprofiili hindamiseks ning muuhulgas ka järelevalveliste tegevuste ja ressursside planeerimiseks. Riskihindamise tulemusena leidis kinnitust, et krediidasutuste olulisemateks riskideks on krediidi- ja operatsioonirisk ning emapankade gruppide tasemel ka likviidsusrisk. Krediidasutuste jaoks on põhitööks olnud eelkõige nende riskide adekvaatne juhtimine. Kuna valdav enamus pangatehingutest tehakse elektrooniliste kanalite kaudu, sõltuvad Eesti krediidasutused ja nende kliendid väga suures osas elektrooniliste kanalite tõrgeteta toimimisest, mis mõistagi suurendab operatsiooniriski maandamise olulisust. Krediidasutuste sisemised kontrollimehhanismid toimusid olulisemate riskikategooriate lõikes üldjuhul rahuldavalt ning olid piisavalt rakendatud.

Basel II kapitali adekvaatsuse raamistiku ühe komponendi, sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi Pillar 2 raames viis Finantsinspeksioon 2010. aastal krediidasutustes läbi järelevalvelise hinnangu protsessi SREP (*Supervisory Review Evaluation Process*). Pillar 2 koosneb

kahest teineteist täiendavast komponendist: krediidasutuste ja investeerimisühingute poolt rakendatavast sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessist ICAAP (*Internal Capital Adequacy Assessment Process*) ning järelevalveasutuste poolt rakendatavast järelevalvelise hinnangu protsessist SREP. SREP eesmärgiks on anda hinnang krediidasutuse sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi ICAAP usaldusväärsusele ja kapitalivajadusele. Järelevalvelise hinnangu tulemusena võib Finantsinspeksioon määrata krediidasutusele regulatiivset kapitalinõuet ületava täiendava kapitalinõude või rakendada muid järelevalvelisi meetmeid.

Analoogselt 2009. aastale viis Finantsinspeksioon varajase järelevalvelise sekkumise vajaduse väljaselgitamiseks ka 2010. aastal krediidasutustele läbi krediidiriski stressitesti, kus krediidasutused esitasid Finantsinspeksiooni poolt etteantud stsenaariumite alusel tehtud arvutused järelevalvele edaspidiseks analüüsiks. Tugevusanalüüside eesmärgiks oli hinnata võimalike laenukahjude suurust majandusarengu konservatiivse stsenaariumi tingimustes ning krediidasutuste võimet täita sel juhul regulatiivseid nõudeid. Stressitesti järgi jäid krediidasutuste täiendavad laenukahjud portfelli suhtes mõõdetuna vahemikku 2% kuni 8% ning olid absoluutsummas kokku ligikaudu 4,2 miljardit krooni.

Selleks, et omada paremat ülevaadet eluasemelaenude ning äriühingutele väljastatud erinevate kinnisvaralaenude (eluasemete arendusprojektid, kaubandus- ja büroopinnad, lao- ja tootmishooned ning muu kommertsinnisvara) kvaliteedi kohta, jätkas Finantsinspeksioon ka 2010. aastal kinnisvaralaenude monitooringut. Võrreldes 2009. aastaga kinnisvaralaenude kvaliteet paranes – vähenes nende tähtjaks tasumata laenude maht, mille tagasimaksmise tähtjast on möödunud rohkem kui 90 päeva. Mõistlikul tasemel püsis läbi aasta ka laenukahjumite katteks tehtud eraldiste tase. 2010. aastal olid üle 90 päeva viivises olevad kinnisvaralaenud vastavate allahindlustega kaetud keskmiselt 85% ulatuses, 2009. aastal oli sama näitaja 83%. Krediidasutused on endiselt krediidiriski võimalikul realiseerumise ja sellega seotud allahindluste moodustamisel olnud ülimalt konservatiivsed.

2010. aastal viis Finantsinspeksioon läbi ka likviidsusriski täiendava monitooringu, mille raames kaardistati Eestis tegevusluba omavate krediidasutuste olukord likviidsuse tagamisel ning anti hinnangud likviidsusriski realiseerumise võimalusele erinevates krediidasutustes, samuti likviidsusriski juhtimisega seotud protseduuridele ja sisekordadele. Lisaks oli likviidsusriski hindamine ning sellega seotud mõjuanalüüside läbiviimine emapankade gruppide tasemel oluliseks teemaks piiriülestes järelevalvemenetlustes.

Krediidasutuste investeerimisteenuste alases järelevalves keskendus Finantsinspeksioon 2010. aastal finantsinstrumentide direktiivi MiFID rakendamise kontrollile, eelkõige hinnati organisatoorseid lahendite piisavust investeerimisteenuse osutamisel. Samuti kontrolliti, kas investeerimisteenuste pakkumisel klientidele täidetakse teenuse sobivuse hindamisega kaasnevaid kohustusi. Järelevalve

fookuses oli siin ka teabe ja reklaami esitamine klientidele. Kontrolliti ka krediidasutuste tegevust investeerimisfondidele depositeerimise teenuse osutamisel.

Samuti kontrollis Finantsinspeksioon krediidasutuste tegevust makseraskustesse sattunud klientide kohtlemisel. Kontrollide ühe tulemusena kehtestas Finantsinspeksioon juhendi „Vastutustundliku laenamise nõuded“, mis muuhulgas täpsustab krediidasutuse kohustusi laenuvõtjale lepinguelse teabe ja laenudega seotud riskide kohta hoiatuste andmisel ning kliendi jaoks mõistliku laenukoormuse arvutamisel.

Kindlustusandjad

Finantsinspeksiooni kindlustusjärelvalve alases tegevuses oli 2010. aastal prioriteetne elu- ja kahjukindlustuse uue kapitaliregulatsiooni Solventsus II järelvalverežiimi rakendamise ettevalmistamine. Kindlustussektori uus kapitaliregulatsiooni ja riskijuhtimise raamistik Solventsus II jõustub Euroopas alates 2013. aasta algusest. Finantsinspeksioon tutvustas järelvalvesubjektidele uue kapitaliregulatsiooni tehnilisi tingimusi, sealhulgas nii tehniliste eraldiste kui ka erinevate riskide kapitalinõuete arvutamise spetsifikatsiooni. Rahandusministeeriumi juhtimisel toimuva uue seadusandluse loomisel on koostöös turuosalistega aktiivselt osaletud eelkõige tehniliste osade kommenteerimisel. Finantsinspeksioon viis turuosaliste seas läbi küsitluse eesmärgiga kaardistada Solventsus II ülemineku ettevalmistuste tase kindlustusandjates.

Üheks meetodiks uue riskipõhise regulatsiooni kasutuselevõtuks vajalike tehniliste meetmete väljatöötamisel on olnud kvantitatiivsete mõju-uuringute läbiviimine (*Quantitative Impact Study, QIS*) turuosaliste seas. 2010. aasta sügisel toimus Finantsinspeksiooni juhtimisel järjekorras viies kvantitatiivne mõjuanalüüs QIS 5. Selles üleeuroopalises uuringus osalesid peaaegu kõik Eesti kindlustusandjad. Lisaks uue regulatsiooni võimalikule mõjule kindlustusandjate finantspositsioonile said kindlustusandjad mõjuanalüüsi läbiviimise käigus ülevaate viimastest arengutest uute nõuete rakendamisel.

Järelvalveliste tegevuste raames osales Finantsinspeksioon jätkuvalt piiriüleste kindlustusgruppide järelvalve kolleegiumide töös, kaardistades koostöös riske ning osaledes kapitalinõuete arvutamisel kasutatavate sisemudelite eelmenetlustes. Kolleegiumide koostöövormiks on regulaarselt toimuvad kohtumised seotud järelvalvete vahel. Eesti kuulub viie kindlustusjärelvalve kolleegiumi – Munich RE, OP-Pohjola, If, Mandatum ning Vienna Insurance Group kindlustusgruppide koosseisu.

Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud kindlustusandjate tegevus on märkimisväärses mahu laienenud teistesse Balti riikidesse. Kindlustusandjate laienemise tulemusena on järjest olulisemaks muutunud nende riskide osakaal, mis asuvad väljaspool Eestit. Seetõttu on koostöö naaberriikide järelevalvetega tihenunud, pöördudes muuhulgas konkreetsete lepete sõlmimisega asjakohase informatsiooni vahetamise kohta.

Jätakuvalt tegi Finantsinspeksioon riskipõhiseid kvartalialanalüüse ka kindlustussektori kohta. Lisaks viidi 2010. aastal elukindlustusandjate hulgas läbi küsitlus õigusaktides sätestatud nõuete täitmisest seoses kohustusliku kogumispensioni II samba väljamaksetega ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete ja tegevuspraktika kohta. Seoses Eesti üleminekuga eurole 2011. aasta alguses kaardistas Finantsinspeksioon sellega seotud võimalikud probleemid ja valmisoleku ka kindlustussektoris.

Kindlustusandjate järelevalves keskenduti samuti lepingueelse teabe esitamise kohustuse täitmise ja kindlustustingimuste selguse kontrollimisele.

Kindlustusvahendajad

Kindlustusvahendajate järelevalves keskendus Finantsinspeksioon eelkõige kindlustusmaakleri kohustuste täitmise kontrollile, mis puudutab maakleri poolt kindlusvõtja kindlustushuvi väljaselgitamist ja kindlustusvõtjale parima pakkumise tegemist ning samuti maakleri poolt kliendile vahendustasu suuruse avaldamist.

Investeeringu- ja pensionifondid

Investeeringufondide järelevalves keskenduti eeskätt investeeringu- ja pensionifondide fondivalitsejate huvide konfliktide maandamise ja investeeringuriskide juhtimise kontrollimisele, samuti arendati antud valdkonnas Finantsinspeksiooni riskipõhise järelevalvetegevuse sisemist mudelit.

Finantsinspeksioon viis fondivalitsejates läbi mitmed huvide konfliktide- ja riskijuhtimisalased kontrollid. Huvide konflikti valdkonnas kontrolliti fondivalitseja organisatoorse lahendi vastavust õigusaktidele ja piisavust, huvide konfliktide maandamist ja vältimist fondi vara investeerimisel ning fondide arvel teenuste ostmisel. Samuti hinnati fondivalitseja juhtide ja fondijuhtide tasustamise aluseid ja jälgiti isiklike tehingute tegemist. Riskijuhtimise alaste kontrollide raames hinnati kõikide fondivalitsejate siseprotseduure fondi vara investeerimisega seotud riskide juhtimisel ning nende vastavust 2010. aastal jõustunud Finantsinspeksiooni juhendile „Nõuded fondi vara investeerimisega seotud riskide juhtimisele“. Samuti kontrollis Finantsinspeksioon, kuidas on riskid avaldatud

investeerimis- ja pensionifondide osakuomanikele. Finantsinspeksioon kontrollis ka kõikide fondide prospektide vastavust õigusaktidele ja Finantsinspeksiooni juhendile „Riskide kajastamine investeerimisfondi prospektis”.

Fondivalitsejate tegevusest ülevaate saamiseks viib Finantsinspeksioon samuti läbi riskipõhiseid kvartalialanalüüse, kus jälgitakse fondivalitsejate kasumlikkust ja usaldatavusnõuete täitmist. Tähelepanu keskmeks oli 2010. aastal fondivalitsejate jätkusuutlikkus usaldatavusnõuete täitmisel.

Fondivalitsejate poolt igakuiselt Finantsinspeksioonile esitatavate aruannete põhjal kontrollitakse investeringute vastavust õigusaktides ja fondi tingimustes sätestatud piirangutele. Erilise tähelepanu all oli 2010. aastal jätkuvalt pensionifondide investeringute vastavuskontroll, seda eeskätt osas, mis puudutas pensionifondide investeringuid riskantsematesse ja vähem likviidsematesse instrumentidesse.

Investeerimisühingud

Investeerimisühingute järelevalve aluseks on samuti kvartaalne riskianalüüs. Suuremate järelevalvesubjektide osas toimub lisaks kvartalialanalüüsidele igakuine finantsnäitajate monitooring eesmärgiga võimalikult varakult avastada olulised muudatused järelevalvesubjektide finantsseisundis. Kord aastas viib Finantsinspeksioon läbi investeerimisühingute põhjalikuma riskihindamise, mille käigus analüüsitakse investeerimisühingute finantsnäitajaid, toimuvad kohtumised investeerimisühingute juhtidega, täpsustatakse prognoose ja plaane, saadakse ülevaade siseauditi ja vastavuskontrolli tööst ning sisekontrolli funktsioonide toimimisest.

Aasta jooksul pöörati tähelepanu järskudele muudatustele ettevõtete kasumlikkuses ja klientide varade mahus ning riskide suurtele kontsentreerumistele investeerimisühingute varade struktuuris.

Väärtpaberitur

2010. aastal võeti Balti- ja Põhjamaade reguleeritud väärtpaberiturul kasutusele uus ühine kauplemissüsteem INET. Uus kauplemissüsteem ei tähenda mitte ainult uut tehnoloogilist lahendust, vaid selle käivitamisega ühtlustati ka mõningaid kauplemisreegleid ning laiendati kauplemissüsteemi võimalusi. Investori jaoks on kauplemissüsteemi vahetuse puhul oluline, et loobuti senistest võrdluslimitidest, mis välistasid aktsiahindade päevasise liikumise suuremas ulatuses kui -15% ja +15% võrrelduna eelmise päeva sulgemishinnaga. Teise olulise muudatusena lisandusid kauplemissüsteemi spetsifikatsiooni mitmed erinevat tüüpi tehingukorraldused. Näiteks suurmahuliste tehingute puhul lisandus võimalus kasutada varjatud tehingukorraldusi (*Non-displayed Order*), mida näeb üksnes korralduse sisestaja. Kauplemissüsteemi saab nüüd sisestada ka miinimumkogusega korraldusi ehk määrata korralduse juhendis kindlaks kogus, millest väiksema koguse korral tehingut ei tehta. Uus on ka võimalus kasutada

seotud hinnatasemega korraldusi (*Pegged Order*) ehk siduda korralduse hind kindlaksmääratud viisil väärtpaberi turuhinnaga – näiteks parima ostu- või müügihinnaga või kursivahemiku keskpunktiga. Finantsinspeksiooni igapäevase turuseire jaoks tähendas uus kauplemissüsteem olemasolevate järelevalveliste tehniliste võimaluste ülevaatamist, et see turukorraldajaga koostöös veelgi operatiivsemaks muuta ning tõhustada reaalses tehingukorralduste ja tehingute jälgimist.

Finantsinspeksioonis igapäevaselt toimuv väärtpaberiturust ja tehingute seire võetakse möödunud perioodi kohta kokku iga tööädala alguses valmivas kauplemisülevaates, kus põgusalt analüüsitakse tähelepanu äratanud tehinguid. Kui kerkib esialgseid kahtlusi, kontrollitakse neid järelevalvemenetluses (haldus- ja/või vääртеomenetluses). Seoses turumanipulatsiooni kahtlustega algatati 2010. aastal kokku neli vääртеoasja. Nimetatud neljast vääртеoasjast jõuti ühe osas jõuti vääртеootsuseni, mis enne jõustumist menetlusaluse isiku poolt kohtus vaidlustati.

2010. aastal esitas Finantsinspeksioon väärtpaberiturust valdkonnas Põhja Ringkonnaprokuratuurile neli kuriteoteadet. Kuriteoteaded esitati siseteabe väärkasutamise, võimaliku tegevusloata majandustegevuse ja kelmuse, investeerimiskelmuse ja tegevusloata majandustegevuse ning ülepiirilise tegevusloata majandustegevusega seoses.

2010. aastal esitas Finantsinspeksioon, tuginedes omakorda Eesti väärtpaberiturust kutselise osalise poolt Finantsinspeksioonile esitatud kahtlustusele, välisriigi finantsjärelevalvele teavituse turukuritarvituse kahtlusest seoses vastava riigi börsil noteeritud väärtpaberiga.

2010. aastal viis finantsjärelevalve läbi ka regulaarse kontrolli, kas väärtpaberiturust seaduse mõistes emitendi juhi definitsioonile vastavad isikud, samuti emitentidega seotud juriidilised isikud on vastava emitendi aktsiatega tehtud tehingutest Finantsinspeksiooni nõuetekohaselt teavitanud. Lisaks tehingutest teavitamisele kontrolliti ka emitentide poolt esitatud siseteavet valdavate isikute ehk insaiderite nimekirjade vastavust seaduse nõuetele.

Kontrolli tulemusena avastati kolm rikkumist. Insaiderite nimekirjade ülevaatamise käigus avastati kaheksa emitendi puhul puudusi. Peamisteks puudusteks olid nimekirjade mitteõigeaegne kaasajastamine ning seaduse kohaselt nõutava teabe puudulik esitamine. Pärast Finantsinspeksiooni poolt emitentidele vastavate märgukirjade saatmist need kõrvaldati.

Investeerimisotsuste aluseks on emitentide majandusaruandlus. Seetõttu pöörab Finantsinspeksioon olulist tähelepanu emitentide aruandluse kvaliteedile, korrektsusele, usaldusväärsusele ja avalikkusele võrreldaval kujul esitamisele. 2010. aastal viis finantsjärelevalve läbi kaheksa emitendi finantsaruande järelevalvemenetluse, mille käigus vaadati läbi kuus vahearuanne ja

kaks aastaaruannet. Emitentide finantsaruannete menetluste põhjal koostati seitse kaasust Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee CESR andmebaasi esitamiseks, mis võimaldab Euroopa järelevalveasutusel ühtlustada emitentide aruandluse vastavuse kontrolli Euroopa väärtpaberialasele IFRS aruandlusstandardile.

Emitentide juhtimispraktika läbipaistvuse tagamiseks viis Finantsinspeksioon läbi emitentide Hea ühingujuhtimise tava (HÜT) aruannete analüüsi 2009. aasta majandusaasta aruannete kohta. HÜT on mõeldud järgimiseks eelkõige äriühingutele, mille aktsiad on võetud kauplemisele Eestis tegutsevale reguleeritud turule. Kui seni tulenes börsiemitentide jaoks HÜT-i aruande täitmise kohustus NASDAQ OMX Tallinna börsi reglemendist, siis aruandeperioodide kohta, mis algasid 2009. aasta 1. juulist muutus HÜT-i aruannete koostamine juba otseselt seaduses sätestatud nõude täitmiseks.

HÜT-i eesmärk on aktsionäride õiguste tugevdamine ja emitendi juhtimise arusaadavamaks muutmine. See väljendub ühelt poolt eelkõige läbi aktsionäride võrdse kohtlemise ja piisava ning ühetaolise informatsiooni kättesaadavuse. Teiselt poolt on HÜT-i eesmärgiks tagada, et äriühingu juhtimine oleks korraldatud majanduslikult kõige otstarbekamal viisil läbi juhtide hoolsa ja lojaalse käitumise. Finantsinspeksiooni hinnangul ei erine 2009. aasta HÜT-i aruanded oluliselt eelmiste aastate aruannetest. Mitme emitendi puhul oli aga täheldatav pigem formaalne lähenemine aruandele, kus HÜT-i mittejärgimise põhjuseid on selgitatud ebapiisavalt või on jäetud need üldse lisamata.

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

Kõiki finantsturu osalisi hõlmava järelevalvetegevuse käigus viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi regulaarseid riskianalüüse kuude ja kvartalite lõikes. Samuti viidi läbi piisava kapitaliseerituse analüüs järelevalvelise hinnangu SREP (*Supervisory Review Evaluation Process*) protsessi raames, krediidiriski tugevusanalüüsid, mitmed riskipõhised kitsamalt piiritletud analüüsid (kinnisvaralaenu, likviidsusrisk), normatiivse keskkonna muutustega seotud mõjuanalüüsid ning osaleti piiriüleste finantsgruppide järelevalveliste kolleegiumide töös, sealhulgas ühises riskihindamise alases tegevuses.

Krediidiasutused

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi kohapealsed kontrollid järgmistes krediidiasutustes: AS LHV Pank, AS SEB Pank, Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal ning Swedbank AS.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati:

- krediidiriski juhtimist ja hindamist ning vastavust krediidiriski sisereitingute IRB (*Internal Ratings Based*) meetodi kasutamisel krediidiasutuste seaduses sätestatud nõuetele;
- IRB meetodi rakendamist;
- IRB meetodi rakendamist toetavaid infotehnoloogilisi protsesse;
- krediidiriski kontrollifunktsiooni toimimist;
- krediiditegevuse vastavust siseregulatsioonide nõuetele;
- kõrgendatud äririskiga klientide haldamist;
- krediiditegevusega seotud aruandluse korraldust;
- siseauditi funktsiooni toimimist;
- krediidiasutuste tegevust deponooriumi ülesannetes ning sellega seonduvate investeerimisfondide seaduses sätestatud kohustuste täitmist, sealhulgas kohustuste täitmist investeerimisfondidele depoteenuse osutamisel;
- krediidiasutuste sisemiste regulatsioonide ja/või protseduuride ning meetmete vastavust väärtpaberituruseadusele ja väärtpaberiportfelli väärtpaberi hindamisega seotud kohustuste täitmist;
- investeerimisteenuse osutamisel teenuse sobivuse hindamisega kaasnevate kohustuste täitmist;

Kindlustusandjad

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi kohapealsed kontrollid kindlustusandjates Compensa Life Vienna Insurance Group SE ja Swedbank Life Insurance SE ning osaleti piiriüleses kohapealses kontrollis kindlustusgrupis, kuhu kuuluvad If P&C Insurance AS ja Mandatum Life Insurance Baltic SE.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati:

- kindlustuslepingute sõlmimist, sh kindlustushuvi väljaselgitamist;
- kindlustuslepingute muutmist;
- kindlustusandja poolt kindlustusvõtjale teabe esitamist;
- klientidega ärisuhete loomise protseduure;
- ettevõtte talitluspidevuse protsessi üldist korraldust;
- prioriteetsete äriprotsesside talitluspidevusplaanide;
- IT-süsteemide taasteplaane;
- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise protseduuride nõuetelevastavust.

Kindlustusmaaklerid

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi kohapealsed kontrollid kindlustusmaaklerites BCP Kindlustusmaakler OÜ ja OÜ Aon Kindlustusmaakler.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide raames hinnati kindlustushuvi väljaselgitamise ja parima pakkumise tegemisega seotud kohustuste täitmist kindlustusmaaklerite poolt.

Fondivalitsejad ja investeerimisühingud

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2010. aastal läbi kohapealsed kontrollid fondivalitsejates ERGO Funds AS, AS LHV Varahaldus, AS SEB Varahaldus ja investeerimisühingus EVLI Securities AS.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide raames hinnati:

- organisatoorse lahendite piisavust ja vastavust huvide konfliktide vältimise ja maandamise nõuetele;

- huvide konfliktide maandamist ja vältimist fondi vara investeerimisel;
- huvide konfliktide maandamist ja vältimist fondide arvel teenuste ostmisel;
- fondivalitseja juhtide ja fondijuhtide tasustamise aluseid ja isiklike tehingute tegemist;
- riskijuhtimise lahendite piisavust fondide varade investeerimisel;
- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise protseduuride nõuetelevastavust.

Väärtpaberiturg

2010. aastal pöörduti väärtpaberivaldkonnas suuremat järelvalvelist rõhku arveldussüsteemi korraldaja ja registripidaja tegevuse kontrollile. Eesti turul täidab neid kahte väärtpaberituru infrastruktuuri funktsiooni NASDAQ OMX gruppi kuuluv AS Eesti Väärtpaberikeskus. Vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele, Eesti väärtpaberite keskregistri seadusele ning väärtpaberituruseadusele teostab registripidaja ning väärtpaberiarveldussüsteemi korraldaja üle järelvalvet Finantsinspektsioon.

2010. aastal AS-is Eesti Väärtpaberikeskus läbi viidud kohapealse kontrolli aluseks olid Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee CESR ja Euroopa Keskpankade Süsteemi ESCB koostöös koostatud soovitused. Kontrolli eesmärgiks oli saada piisava detailsusega ülevaade AS-is Eesti Väärtpaberikeskus rakendatud haldus- ja infotehnoloogilistest meetmetest ja hinnata nende vastavust eelpooltoodud soovitustele. Kohapealse kontrolli ulatus oli väga lai ja tõmahukas, hõlmates nii üldise õigusraamistiku analüüsi kui ka infotehnoloogiliste süsteemide detailsema talitluspidevuse hindamist. Sealhulgas hinnati Eesti väärtpaberite keskregistri andmetöötlusreeglite vastavust väärtpaberituru seaduses sätestatud nõuetele ning organisatsioonis toimiva tavapraktika vastavust reeglites sätestatule.

3.3.4. Eesti üleminek eurole ja finantssektori ettevõtete talitluspidevus

2010. aastal tegelesid finantsasutused protsesside ning süsteemide ettevalmistustega euro kasutuselevõtuks 1. jaanuarist 2011. Eurole ülemineku ettevalmistuste ning võimalike probleemide kohta ülevaate saamiseks toimusid 2010. aastal Finantsinspektsiooni ja järelvalvesubjektide regulaarsed kohtumised, finantsjärelevalve esitas turuosalistele erinevaid järelepärimisi eesmärgiga saada infot eurole üleminekuga seoses teostatavate tööde seisust ning probleemidest. Samuti osalesid Finantsinspektsiooni esindajad 2010. aastal erinevates eurole ülemineku ettevalmistustega tegelevates siseriiklikes töögruppides.

Talitluspidevuse planeerimise kaudu kindlustavad järelvalvesubjektid oma tegevuse või eriolukorras selle tegevuse taastamise, sealhulgas teenused klientidele erakorraliste sündmuste korral. Toimiv talitluspidevuse planeerimise protsess näitab, et finantsasutus on võimalikeks temast sõltumatutel

põhjustel toimuda võivateks katkestusteks valmis ja omab plaane oma tegevuse jätkamiseks ning potentsiaalsete kahjude vähendamiseks.

Finantssektori ettevõtetele kehtib Finantsinspektsiooni soovituslik juhend „Nõuded finantsjärelevalve subjekti talitluspidevuse protsessi korraldamisele“, millega on kehtestatud juhised järelevalvesubjektile talitluspidevuse protsessi korraldamiseks ning talitluspidevusplaanide väljatöötamiseks. 2010. aastal analüüsiti talitluspidevuse protsessi korraldust ning selle vastavust Finantsinspektsiooni juhendile kõigi finantssektori ettevõtete jaoks koostatud enesehindamise küsimustiku kaudu. Ülevaate talitluspidevusplaanide rakendatavuse osas annavad ka järelevalvele regulaarselt esitatavad vastavasisulised testimiskavad ning tulemuste aruanded. Lisaks hinnati talitluspidevusplaanide ning rakendatud meetmete efektiivsust erinevate kohapealsete kontrollide raames. Ärikatkestustest ja süsteimiriketest regulaarse ülevaate saamiseks jõustus 1. aprillil 2010 Eesti Panga presidendi määrus „Eesti Panga presidendi 27. märtsi 2007. a määruse nr 4 "Krediidiasutuse ja krediidiasutuse konsolideerimisgrupi usaldatavusnormatiivide aruanded" muutmise“, millega muuhulgas kehtestati operatsiooniriski kahjujuhtumite ja intsidentide aruanne. Aruande eesmärk on saada andmeid viimasel aruandeperioodil registreeritud kahjujuhtumite ja intsidentide kohta äriiliniide lõikes.

3.3.5. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine

Vastavalt Finantsinspektsiooni strateegiale 2007 – 2010 on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alane järelevalve integreeritud finantssektori tegevusriskide järelevalve protsessi. 2010. aastal viis Finantsinspektsioon krediidiasutustes ja elukindlustusandjates läbi mitmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alased kohapealsed kontrollid ja kaugkontrollid, kus finantsasutusele esitatud küsimuste vastustest selgus, kas õigusaktide nõudeid täidetakse. Kontrollide peamine eesmärk oli suurendada järelevalvesubjektide teadlikkust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses ja teistes asjakohastes õigusaktides toodud normide kohta ning hinnata finantsasutustes rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks rakendatud meetmete efektiivsust.

Ühe, teiste seas kõiki krediidiasutusi hõlmanud kontrolli eesmärgiks oli ebaharilike ja kahtlaste tehingute tuvastamiseks ja jälgimiseks rakendatud protseduuride kaardistamine. Tehingute jälgimiseks kohaldatud meetmed, mis moodustavad olulise osa finantseerimisasutuste poolt rakendatud hoolsusmeetmete kompleksist, võimaldavad klientide majandustegevuses tuvastada asjaolusid, mis võivad viidata rahapesule või terrorismi rahastamisele. Samuti on klientide tehingute jälgimise üheks eesmärgiks tuvastada võimalikud tehingud rahvusvahelise sanktsiooni subjektidega. Kõigis krediidiasutustes ja elukindlustusandjates kontrolliti ka siseprotseduuride vastavust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevates õigusaktides toodud normidele.

22. jaanuaril 2010 jõustunud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse kohaselt teostab Eestis tegutsevate ja siin asutatud makseasutuste ja e-raha asutuste üle järelevalvet Finantsinspeksioon. Finantsinspeksiooni järelevalveline tegevus hõlmab makseasutustele ja e-raha asutustele tegevusloa andmise, kontrolli tegevuse üle ja tegevusloa kehtetuks tunnistamise. Uute järelevalvesubjektide - makseasutuste tegevuslubade menetluste käigus hindas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alane järelevalve ka tegevusluba taotlevate makseasutuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alaseid siseprotseduure. Tuvastatud puudustele tähelepanu juhtimiseks korraldas Finantsinspeksioon 2010. aasta novembris vastavasisulise teabepäeva, mille üheks eesmärgiks oli muuhulgas tegevusluba taotlevate makseasutuste teadlikkuse suurendamine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise siseprotseduuride olemusest ja vajalikkusest.

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijaharidus

3.4.1. Finantsinspeksiooni tegevus tarbijate harimisel

Järelevalve töö on muuhulgas selgitada, millised on tarbijate jaoks riskid finantsteenuste ostmisel ja pakkuda neile erapooletut teavet. Finantsteenuseid tundev tarbija sõlmib lepingu teadlikumalt, mis vähendab hilisemaid vaidlusi finantsteenuse osutajatega. Tarbija asjatundlikkus lepingu sõlmimisel on oluline lisaväärtus turu efektiivse toimimise tagamisel. Vastavalt Finantsinspeksiooni strateegiale aastatel 2007-2010 on Finantsinspeksioon edendanud oma rolli finantsteenuste tarbijate kirjaoskuse tõstmisel.

Finantsteenuste ostmisel on tarbijate jaoks mõistlik ning vajalik võrrelda erinevate pakkujate tingimusi. Selleks, et finantsasutuste kliente teenuste tingimuste võrdlemisel aidata, täienes tarbijaveebi www.minuraha.ee rubriik „Võrdle teenuseid” uute lahenduste ja informatsiooniga. Koostöös Pangaliiduga valmisid eesti- ja venekeelsed hoiuste ja krediitkaartide võrdlustabelid. Võrdlustabelite andmebaasidesse sisestavad hoiuste ja krediitkaartide tingimused teenusepakkujad, kes ka vastutavad andmete õigsuse ning ajakohasuse eest. Pensionifondide võrdlustabeli abil saab võrrelda II ja III pensionisamba fondide tingimusi. Tarbijaveebi lisandusid samuti teenuste võrdlemist hõlbustavad küsimustikud „Mida võrrelda?”. Neljateistkümne finantsteenuse olulisemate tingimuste võrdlemiseks on välja toodud täpsustavad küsimused, millele vastuste leidmine peaks tarbijal aitama teenuse tingimusi paremini mõista ja leida enda vajadustele kõige paremini vastav pakkumine.

Tarbijaveebi www.minuraha.ee vajalikkust näitab külastuste arvu kasv. 2007. aastal külastas portaali 35 869 üksikkülastajat, 2008. aastal 81 209, 2009. aastal 115 796 ning 2010. aastal 127 566 üksikkülastajat. Kõikide külastuste arv on kasvanud 46 516-lt 2007. aastal 186 110-ni aastal 2010.

Kooliaasta alguseks uuenes ja täienes õpilastele rahaasju selgitav veebileht kool.minuraha.ee. Noortele tarbijatele rahaasjade korraldamist selgitavad sisutekstitid lähtuvad noore inimese jaoks elulistest situatsioonidest – olgu selleks näiteks kas edasi õppima või suveks tööle minek. Kõnealused tekstid on kättesaadavad ka vene keeles. Tarbijaveebi kool.minuraha.ee rubriiki „Õpetajale“ on kogutud ülesandeid ja materjale, mida saab õpetaja koolitunnis rahaasjade selgitamisel kasutada. Lisaks on õpilastele suunatud veebikeskkonnas võimalik oma teadmised proovile panna erinevates interaktiivsetes mängudes, vaadata õpilaste tehtud rahateemalisi videoid ning lugeda noorte lemmikute kogemustest rahaasjade planeerimisel.

Jätkus koostöö õpetajate ja haridusasutustega koolitundides finantsalase kirjaoskuse teemade selgitamiseks. Koostöös NASDAQ OMX Tallinna börsiga algatas Finantsinspeksioon õpetajatele mõeldud rahaasjade korraldamise käsiraamatu koostamise ja väljaandmise. Raamat on tugimaterjaliks uues riiklikus õppekavas sisalduvate finantskirjaoskuse teemade õpetamisel. Koostöös veebiportaaliga

www.pensionikeskus.ee toimus lühifilmide lisakonkurss gümnaasiumiõpilastele pensioni ja pikaajalise planeerimise teemadel. Finantskirjaoskuse teemadel jagati teadmisi õpetajate, Töötukassa spetsialistide ja turvatöötajate koolitustel.

Finantsinspeksioon osaleb Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni OECD rahvusvahelise finantshariduse võrgustiku töös. 2010. aastal korraldas OECD esmakordselt rahvusvahelise võrdlusuuringu finantsalase kirjaoskuse taseme mõõtmiseks, mille Eestis viis Rahandusministeeriumi tellimusel läbi uuringufirma Faktum & Ariko. Uuringust selgus, et elementaarse finantsalase kirjaoskuse tase on Eestis rahuldav, kuid probleeme esineb finantsteenuste kasutamise pikema perspektiivi ja arvutusvajaduste juures. Vaid 11% vastanutest hindas oma teadmisi finantsküsimustes täiesti piisavaks ning 39% pigem piisavaks, ligi pooled vastanuist tunnevad, et nende finantsalane kirjaoskus vajaks parandamist. Uuring näitas, et sihtrühm, kellele tuleks finantshariduse edendamisel senisest rohkem tähelepanu pöörata, on kõrgharidusega tööealine linnaelanik, kes teenib keskmisest kõrgemat töötasu, kuid ei pea vajalikuks oma rahaasju planeerida. Uuringufirma hinnangul on oluline alustada finantskirjaoskuse teemade selgitamisega juba põhikoolis, et jõuda kõigi tarbijateni hoolimata nende edasisest haridusteest.

3.4.2. Finantsinspeksioonile esitatud finantsasutuste klientide kaebused

Finantsinspeksioonile esitatud kaebuste arv on aastate jooksul kasvanud, kasv jätkus ka 2010. aastal. Kui 2008. aastal laekus Finantsinspeksioonile 153 ja 2009. aastal 167 kaebust, siis aastal 2010 esitati finantsjärelevalvele kokku 181 kaebust.

Tulenevalt Finantsinspeksiooni seadusest ei ole Finantsinspeksiooni pädevuses eraõiguslike lepinguliste vaidluste lõplik lahendamine, mis on kohtu pädevus. Finantsinspeksioon annab tekkinud olukorrale sõltumatu hinnangu ning vajadusel algatab järelevalvemenetluse finantsteenuse osutaja suhtes eesmärgiga tagada finantsteenuste turu läbipaistvus ja usaldusväärsus. Klientide kaebuste kaudu saab Finantsinspeksioon ülevaate finantsteenuste turu peamistest vaidluskohtadest ning vajadusel teeb ettepanekuid õigusaktide täpsustamiseks või annab välja soovituslikke juhendeid finantssektori tegevust reguleerivate õigusaktide selgitamiseks või finantsjärelevalve subjektide suunamiseks.

Aastal 2010 kasvas kindlustusteenusega seotud vaidluste osakaal. Märkatavalt suurenes varakindlustuse ja kaskokindlustuse teenuste klientide kaebuste arv. Kui aastal 2009 moodustasid kaebused krediidasutuste tegevuse suhtes 61% ja kindlustusandjate suhtes 34% kõikidest kaebustest, siis 2010. aastal jagunesid osakaalud kindlustusandjate ja krediidasutuste vahel võrdselt: 49% ja 49%.

Investeeringisühingute, fondivalitsejate ja kindlustusmaaklerite tegevuse peale laekus 2010. aastal kokku vaid neli kaebust.

Kindlustusteenuste tarbimisel põhjustas 2010. aastal enim vaidlusi kahjuhüvitiste suuruse määramine kindlustusandja poolt. Traditsiooniliselt olid kaebused seotud kindlustustingimuste erineva tõlgendamisega kindlustuslepingu poolte poolt ning kindlustusvõtja rahulolematusega kindlustusandja tegevusega kui kahjuhüvitiste maksmisest keelduti. Elukindlustuse valdkonnas tekitas kindlustusvõtjatele probleeme peamiselt elukindlustuslepinguga seotud kulude arvestamine ja nendest arusaamine.

Pangateenuste puhul olid ülekaalus klientide makseraskustest tingitud probleemid. Eelkõige väljendasid kliendid rahulolematust krediidasutuste käitumise osas, mis puudutab laenulepingu muutmise tingimuste ülevaatamist, sh maksepuhkuse võimaldamist, lisatagatise määramist, intressi muutmist jmt. Käenduslepingutega seotud kaebused puudutasid nii tulevikus käendatava kohustuse määramist kui ka käendaja teavitamist juhul, kui laenusaja on sattunud makseraskustesse. Esitati ka mitmeid kaebusi, mis puudutasid pangasaladuse võimalikku avaldamist krediidasutuse poolt kolmandatele isikutele. Arveldusteenuste osas olid kaebused seotud teenuse hinna kajastamise, tehingute vaidlustamise ja konto arestimisega.

Kohustusliku kogumispensioni osas oli mitmeid kaebusi seoses sellega, et fondivalitseja viivitas registripidajale valikuavalduste edastamisega.

Investeeringisteenuse osas oli peamiseks probleemiks krediidasutuste poolne hoolsuskohustuse täitmine väärtpaberiportfelli valitsemise teenuse osutamisel.

Finantsinspeksioonile 2010. aastal esitatud pöördumiste arv teenuseliikide lõikes:

tabel 6:

Teenuse liik	Kaebuste arv
Arveldused	36
Kaskokindlustus	30
Laen/krediit	29
Varakindlustus	25
Liikluskindlustus	18
Pension II sammas	11
Investeermisteenus	10
Elukindlustus	7
Reisikindlustus	7
Isikuandmete töötlemine	5
Pensioni III sammas	1
Liising ²	1
Õigusabikulude kindlustus	1
Kokku	181

² Märkus: Tulenevalt finantsinspeksiooni seaduse §-st 2 lg 1 ei teosta Finantsinspeksioon järelevalvet liisingettevõtete tegevuse üle. Statistika hõlmab üksnes selliseid liisinglepingutest tulenevaid vaidlusi, kus liisingteenust pakkus Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluv isik

Finantsinspeksioonile 2010. aastal esitatud kaebuste arv teenuseosutajate lõikes, tabel 7:

Teenusepakkuja	Kaebuste arv	Turuosad oma sektoris ³
If P&C Insurance AS	26	27,36%
Swedbank AS	24	47,06%
AS SEB Pank	20	19,97%
BTA apdrošināšanas akciju sabiedrība Eesti filiaal	12	4,26%
Danske Bank A/S Eesti filiaal	12	9,40%
Salva Kindlustuse AS	10	7,57%
BIGBANK AS	8	1,43%
AS LHV Pank	8	0,65%
Swedbank Varakindlustus AS ⁴	8	15,86%
ERGO Kindlustuse AS	7	19,69%
Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal	7	13,60%
AS Inges Kindlustus	4	1,97%
AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus	4	22,17%
AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal	3	3,31%
MARFIN PANK EESTI AS	3	0,29%
QBE Insurance (Europe) Limited Eesti filiaal	3	2,42%
Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS	3	13,67%
Codan Forsikring A/S Eesti filiaal	2	2,36%
AS Eesti Krediidipank	2	1,75%
ERGO Elukindlustuse AS	2	5,77%
IIZI Kindlustusmaakler AS	2	35,5%
AS Parex banka Eesti filiaal	2	0,67%
Swedbank Life Insurance SE	2	35,61%
Bank DnB NORD A/S Eesti filiaal	1	1,31%
Compensa Life Vienna Insurance Group SE	1	7,36%
D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse AS	1	0,20%
AS GILD Financial Advisory Service	1	5,11%
Mandatum Life Insurance Baltic SE	1	29,08%
Swedbank Investeerimisfondid AS	1	48,37%
AS UniCredit Bank Eesti filiaal	1	1,70%
Kokku	181	

³ Märkus: Turuosad seisuga 31.12.2010. Turuosad on esitatud ümardatuna, kindlustuses kindlustusmaksete alusel, panganduses varade mahu järgi, fondivalitsejate puhul fondivalitsejate poolt valitsetavate fondide varade mahu järgi

⁴ Alates 1. märtsist 2011 Swedbank P&C Insurance AS

Pöördumiste dünaamika aastate lõikes:

tabel 8:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Krediitiasutused	-	-	26	12	16	28	36	24	95	97	88
Kindlustusandjad	232	86	49	29	41	42	30	56	54	55	89
Muud	-	-	-	5	1	4	6	2	4	5	4
Kokku	232	86	78	46	58	74	72	82	153	167	181

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

Finantsinspeksiooni seadusest tulenevalt on Finantsinspeksiooni ülesandeks õiguskeskkonna kujundamisel teha ettepanekuid finantssektorit ja selle järelevalvet puudutavate seaduste ja muude õigusaktide kehtestamiseks ja muutmiseks ning osaleda vastavate eelnõude väljatöötamisel. Finantsinspeksiooni seaduse kohaselt kooskõlastatakse Finantsinspeksiooniga need õigusaktide eelnõud, mis reguleerivad finantsjärelevalve subjekti või Finantsinspeksiooni tegevust või mõjutavad muul viisil finantsjärelevalve eesmärkide saavutamist.

3.5.1. Sissejuhatus

Olukorras, kus paljude riikide valitsused ja keskpangad pidid üleilmse finantskriisi tingimustes sekkuma turgude toetuseks ja usalduse taastamiseks, ei pidanud Eesti riik finantssektori toetamiseks läbi otseste investeringute turuosaliste omakapitali või garantiidena riigi raha kulutama. Krediidiasutuste stressitestid näitavad, et pangandussektor Eestis seisab hetkel kindlal alusel. Keegi ei suuda aga tulevasi võimalikke kriise tõsikindlalt ette näha ega möödanikku arvestades uusi finantsraputusi ära hoida. Riik peab vajadusel olema valmis finantsprobleeme tõhusalt lahendama, milleks on vältimatult vajalik vastav õiguslik alus.

2010. aasta tõi kriiside lahendamiseks finantsjärelevalve õigusliku raami kaks olulist ning vajalikku muudatust. Nüüdsest on riigil õigus Eestis tegevusloa saanud krediidiasutuste aktsionäridelt äärmuslikel juhtudel, eelkõige kui muud meetmed ei anna soovitud tulemust, osalus sundvõõrandada. Sundvõõrandamine eeldab, et krediidiasutuse juhid ja aktsionärid ei soovi teha riigiga koostööd, samuti nende passiivsust osaluste ja täiendava kapitali kaasamisel või aktsiakapitali ümberkorraldamisel või muude sarnaste krediidiasutuse tegevuse jätkusuutlikkuseks vajalike sammude elluviimisel. Sundvõõrandamine on kriisi lahendamise või ärahoidmise meetmena vajalik eeskätt süsteemset tähtsust omavate krediidiasutuste puhul, kus tavapärase pankrotimenetluse algatamine võib kaasa tuua süsteemse riski realiseerumise, põhjustades tõsiseid tõrkeid finantskeskkonnas ja sellest tulenevalt ka ühiskonnas tervikuna.

2011. aastast on Finantsinspeksioonil õigus piiratud juhtudel anda täitmiseks kohustuslik haldusakt selliselt, et akti motiveeriv osa järgneb haldusaktile kolme tööpäeva jooksul. Selle reegli eesmärk on tagada ajakriitilist lahendust nõudvate probleemide korral Finantsinspeksiooni haldusaktide andmine võimalikult lühikese aja jooksul. See on oluline kiiret tegutsemist nõudvates keerukates olukordades, kus ohus võib olla ülekaalukas avalik huvi ja ajaliselt ei ole võimalik kirjutada olustikule vastava põhjalikkusega motivatsiooni. Samas, haldusmenetluse põhimõtte kohaselt peab haldusakt olema faktiliselt ja õiguslikult põhjendatud. Seetõttu peab Finantsinspeksioon lisama motivatsiooni hiljemalt

kolme tööpäeva jooksul, et tagada akti kontrollitavus. Motivatsiooni lisamisest hakkab enamikul juhtudel kulgema ka kohtule kaebuse esitamise tähtaeg.

Globaalne finantskriis näitas ka, et riikide koostöös ilmnenu tõegete põhjuseks on erinevad õigustikud. Igal riigil tuleb esmaselt seista oma kodanike huvide eest ning järjekorras teisel kohal on hinnang, kas taoline käitumine võib tuua laiemale majanduspiirkonnale kasu või kahju. Viimatikirjeldatud lähenemist toetab Euroopa Liidus kehtiv hoiuste tagamise süsteem, mis põhineb riikide tagatisskeemidel. Näiteks Eestis tegutseva Soome krediidasutuse filiaali⁵ paigutatud hoiused on tagatud Soome tagatisskeemiga. Soome krediidasutuse maksejõuetuse korral võib lihtsustatult öelda, et hoiustajatele hüvitab kahju Soome maksumaksja. Rootsi krediidasutuse Eestis tegutseva juriidilisest isikust tütarettevõtjast krediidasutusse pandud hoius on aga tagatud Eesti hoiuste tagamise skeemiga. Tütarettevõtja pankroti korral hüvitab hoiused Eesti maksumaksja. Teisalt, kehtiva Euroopa Liidu õigustiku kohaselt kuulub näites toodud Eestis filiaalina tegutsev Soome krediidasutus Soome riigi järelevalve alla. Eestis tütarettevõtjana tegutseva Rootsi krediidasutuse järelevalve osas on Eesti ja Rootsi riikidel jagatud vastutus, kusjuures teatud juhtudel on Rootsil lõplik otsustusõigus. Eelnevalt kirjeldatud mõnetine vastuolu on tingitud eelistustest: kas prevaleerib ühisturu ja kontserni huvi või peab arvestama eelkõige üksiku Euroopa Liidu liikmesriigi ja tema maksumaksja huve?

Euroopa Liidus on otsustatud täpsemalt reguleerida maksejõuetust ja üldist kriisijuhtimist eelkõige pangandussektoris. Finantsinspeksioon on seisukohal, et juhul kui liikmesriikide erinev regulatsioon põhjustab tõrkeid ühisturu toimimises, on ühetaoline reguleerimine vajalik. Piiriülese mõjuga finantskontsernide maksejõuetus ning sellega seotud muu kriisijuhtimine peaks kuuluma Euroopa Liidu regulatsioonide valdkonda. Lahenduseks peab olema tasakaalus otsustusõigus, kohustused ja vastutus. Kriisijuhtimise raamistiku kujundamine Euroopa Liidus ja ka siseriiklikult Eestis on lähitulevikus Finantsinspeksiooni üheks keskseks teemaks õiguskeskkonna kujundamisel.

3.5.2. Õigusloome

26. veebruaril 2010 jõustus **finantsinspeksiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, kindlustustegevuse seaduse, krediidasutuste seaduse, võlaõigusseaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seadus**, mis harmoneeris finantssektori eriseadused Eesti poolt Maailma Kaubandusorganisatsiooni WTO (*World Trade Organization*) ees võetud kohustusega viia finantssektori eriseadused vastavusse Üldise teenustemüügi lepinguga GATS (*General Agreement on Trade in Services*), mis tähendab Eestile kohustust avada oma turg teistele WTO liikmesriikide ettevõtjatele.

⁵ Filiaal ei ole juriidiline isik

Seadusega laiendati finantsteenuste piiriülese pakkumise võimalusi pangandus- ja investeerimisteenustele ning kindlustustegevusele ja –vahendusele, seda nii Eesti finantssektori ettevõtjatele Euroopa Majanduspiirkonda mittekuuluvates riikides kui ka nende riikide ettevõtjatele piiriüleseks tegutsemiseks Eestis. Kolmandate riikide investeerimisühingutel ja fondivalitsejatel oli Eestis piiriüleste teenuste osutamise võimalus varasemalt juba olemas.

1. juulil 2010 jõustus **äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus**, mis tegi võimalikuks Eesti ülemineku eurole 1. jaanuarist 2011. Muudeti kõiki sätteid, mis nägid ette krooni kohustusliku kasutamise. Vastavad muudatused viidi sisse ka krediidasutuste seadusesse, väärtpaberituruseadusesse, Eesti väärtpaberite keskregistri seadusesse, tsiviilkohtumenetluse seadustikku ning riigilõivuseadusesse.

Finantsinspeksioon andis ka oma seisukoha 1. jaanuaril 2011 jõustunud **äriseadustiku muutmise seadusele**, mis lihtsustas osähipingu instituuti reguleerivat normistikku, sealhulgas võimaldas osähipingu asutamise ilma sissemaksid tegemata, vähendas ühinguõiguslike dokumentide vorminõudeid ning audiitori kaasamise kohustust, kaotas ära seadusjärgse ostueesõiguse osa võõrandamisel ja juhatuse liikme ametiaja tähtsustuse.

2010. aasta detsembris esitati Finantsinspeksioonile kooskõlastamiseks **makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse ning sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu**. Eelnõu peamiseks eesmärgiks on ajakohastada e-raha väljastamise ja kasutamise regulatsioon ning võtta Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2009/110/EÜ. Nimetatud direktiiv muudab omakorda kehtivaid Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiive 2006/48/EÜ ja 2005/60/EÜ ning tunnistab kehtetuks seni e-raha asutuste asutamist ja tegevust reguleerinud direktiivi 2000/46/EÜ. Direktiivist tulenevalt ühtlustatakse eelnõuga e-raha asutuste ning muude e-raha väljastajate tegevusele esitatavaid nõudeid, lihtsustatakse ja laiendatakse e-raha määratlust, kehtestatakse uus usaldatavusnõuete raamistik e-raha väljastatavatele asutustele, mille kohaselt alandatakse e-raha asutuste kapitalinõuete alampiir 350 000 euroni ning täpsustatakse e-raha väljastamise ja tagastamise aluseid, mille kohaselt tarbija saab senisest suurema õiguse igal ajal e-raha tagasi rahaks vahetada.

4. veebruaril 2011 jõustus **kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus**, millega muudeti nii kohustusliku kogumispensioni (II pensionisamba) kui ka täiendava kogumispensioni (III pensionisamba) regulatsiooni. Finantskriisist saadud õppetundide põhjal täiendati konservatiivsete pensionifondide investeerimispiiranguid ja muudeti pensionifondidega seotud aruandluse ja avalikustamise korda. Samuti muudeti kohustuslike pensionifondide vahetamise ja sissemaksete suunamise reegleid selliselt, et osakuomanikel on võimalik pensionifonde vahetada ning sissemaksid uude pensionifondi suunata senisest paindlikumalt. Täiendati ka fondivalitsejatele esitatavaid nõudeid: kehtestati nõuded fondi vara investeerimisega seotud riskide juhtimise protseduurireeglitele ning täiendavad nõuded fondivalitsejaga samasse konsolideerimisgruppi

kuuluvatesse fondidesse investeerimiseks ja selle grupi ettevõtjate poolt korraldatud emissioonides osalemisega seonduvate huvide konfliktide maandamiseks ja vältimiseks.

23. veebruaril 2011 võeti Riigikogus vastu **investeerimisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus**. Seadusandlike muudatuste eesmärkideks on reguleerida krediidiasutuste, kindlustusandjate ja pensionifondide ning muude avalike fondide fondivalitsejate ja väärtpaberibörsil noteeritud ettevõtjate juhtide ja juhtivtöötajate tasustamise, sealhulgas tulemustasude maksmise põhimõtteid ning järelevalve teostamist nende põhimõtete rakendamise üle. Samuti sätestatakse nõuded investeerimisriski sisaldavate hoiuse- ja kindlustustoodete (investeerimishoius ja investeerimisriskiga elukindlustus) pakkumisele. Seadusemuudatustega täiendatakse turukuritarvituse regulatsiooni, eelkõige täpsustatakse väärtpaberituru manipulatsiooni sisu ning tehakse muid tehnilisemat laadi muudatusi, mis muudavad finantssektori õigusaktide teatud sätteid selgemaks ja püüavad lahendada seadusesätete mitmetitõlgendatavusi.

23. veebruaril 2011 võeti Riigikogus vastu ka **majandustegevuse seadustiku üldosa seadus**, millega luuakse majandushaldusõigusele üldosa. Seadusega sätestatakse majandustegevuse vabaduse kasutamise üldised tingimused ja kord ning reguleeritakse majandustegevuse alustamist, teostamist, lõppemist ja jätkamist, registri pidamist, riiklikku järelevalvet ja vastutust. Finantsjärelevalve tegevus on antud seaduse toimealast välistatud.

5. aprillil 2011 jõustuva **võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse** eesmärk on pakkuda ajutistesse makseraskustesse sattunud füüsilistele isikutele võimalus oma võlad ümber kujundada ja seeläbi ületada makseraskused, vältida pankrotimenetlust, õppida toime tulema tulevikus tekkivate finantskohustustega ning taastada oma maksevõime. Seadusega nähakse ette uus kohtumenetlus, milles on võimalik füüsilise isiku võlgade ümberkujundamine, sh maksetähtaja pikendamine, ositi täitmise võimaldamine või ka kohustuste vähendamine. Kirjeldatud menetluse põhimõtteks on, et füüsiline isik peab ise suutma välja pakkuda lahenduse oma võlgade tasumiseks, mida hindavad võlausaldaja ja kohtud ning kes võimalusel kinnitavad väljapakutud kava. Eelduseks on, et võlgnikul on või saab olema sissetulek, millest võlgasid katta ning huvi selle vastu, et vältida enda pankrotimenetlust. Kui võlgnikul puudub võlgade tasumisel igasugune perspektiiv või kui võlgnikul puudub sissetulek, on tema jaoks ainsaks lahenduseks pankroti väljakuulutamise ja pankrotimenetluse järgselt võlgadest vabastamise menetlus.

Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadusega üheaegselt muudetakse vastavalt ka asjaõigusseadust, kohtutäituri seadust, maksukorralduse seadust, pankrotiseadust, riigilõivuseadust, tsiviilkohtumenetluse seadustikku, tsiviilseadustiku üldosa seadust, täitemenetluse seadustikku ja võlaõigusseadust. Nende muudatustega ühtlustatakse võlgade ümberkujundamise menetluse ja pankrotimenetluse reeglid. Asjaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seaduse, täitemenetluse seaduse ja

maksukorralduse seaduse muudatustega täpsustatakse pandist tulenevaid suhteid ning parandatakse pantija positsiooni. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse muudatused lühendavad võlgniku vastu suunatud täitedokumendist tulenevate nõuete aegumistähtaegu, võlaõigusseaduse muudatused täpsustavad viivise arvestamise põhimõtteid.

1. juulil 2011 jõustub **võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus**, millega võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 2008. aasta 23. aprilli direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (nn uus tarbijakrediidi direktiiv). Tarbijakrediidi direktiivi eesmärgiks on tagada Euroopa Liidus ühtne tarbijakrediidi siseturg ning tugev tarbijakaitse. Direktiiviga ühtlustatakse üle Euroopa Liidu kehtivad nõuded tarbijakrediidilepingute reklaamile, lepingueelsele ja lepingulisele teabele, krediidi kulukuse määra arvutamisele, samuti täiendatakse ja täpsustatakse regulatsiooni tarbija lepingust taganemise õiguse kohta, tarbija õiguse kohta krediit ennetähtaegselt tagasi maksta, tarbija taganemisõiguse kohta tarbijakrediidilepinguga majanduslikult seotud lepingutest ja kõrvallepingutest. Võlaõigusseaduse kõrval muudetakse vastavalt tarbijakaitseadust ja reklaamiseadust.

Koos eelnimetatud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega jõustub 1. juulil 2011 **justiitsministri määrus, millega kehtestatakse Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehtede vormid**. Võlaõigusseaduse § 403¹ lõike 8 esimese lause järgi sätestab Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe vormid justiitsminister oma määrusega. Kõnealuse määrusega võetakse üle tarbija lepingueelseks teavitamiseks mõeldud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehtede vormid, mis on sätestatud direktiivi 2008/48/EÜ II ja III lisas. Määrus toimib koosmõjus uue tarbijakrediidi direktiivi (2008/48/EÜ) ülevõtmiseks välja töötatud võlaõigusseaduse regulatsiooniga ning täpsustab tarbijale lepingueelse teabe esitamise viisi. Krediidiandjal on kohustus anda potentsiaalsele laenuvõtjale lepingueelsete läbirääkimiste käigus Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabeleht, millel esitatavate andmete maht ja sisu tulenevad seadusest.

3.5.3. Basel III ja Solventsus II kapitalinõuete raamistike rakendamine

Kuna globaalse finantskriisi käigus ilmnemise olulised puudujäägid nii krediitiasutuste kapitaliseerituses kui ka likviidsuse tasemes, asus Baseli Pangajärelevalve Komitee 2009. aastal välja töötama uusi rahvusvahelisi panganduse usaldatavusnormatiive. Uut mahukat usaldatavusnormatiivide paketti tuntakse Basel III nime all. Võrreldes kehtiva Basel II raamistikuga, mille keskmes on kapitali adekvaatsuse normatiiv, lisab Basel III raamistik pangandusjärelevalve käsutusse täiendavaid regulatiivseid instrumente. Basel III rakendudes jäävad endiselt kehtima ka Basel II raamistiku põhikomponendid ja -nõuded.

Basel III raames pangandussektorit oluliselt mõjutavaks regulatiivseks uuenduseks saab olema kvantitatiivsete likviidsusnormatiivide kehtestamine. Likviidsusnormatiivide eesmärgiks on tagada krediitiasutuste piisav lühiajaline maksevõime ning samuti pikaajalise finantseerimise stabiilsus. Lisaks kehtestatakse Basel III raames senisest rangemad nõuded omavahendite kvaliteedile ja mahule. Uue regulatiivse meetmena kehtestatakse Basel III raames finantsvõimenduse suhtarvu normatiiv, mis hakkab kehtima paralleelselt riskiga kaalutud varadel põhineval kapitali adekvaatsuse normatiiviga.

Oluliseks minimaalset kapitaliseeritust puudutavaks regulatiivseks uuenduseks on ka täiendavate kapitalipuhvrite nõude kehtestamine. Täiendavate kapitalipuhvrite nõue kehtestatakse kahe eraldiseisva normatiivi kujul: kapitalitaseme säilitamiseks mõeldud kapitalipuhvri ja vastutsüklilise kapitalipuhvri näol. Kapitalitaseme säilitamiseks mõeldud kapitalipuhvri eesmärgiks on tagada krediitiasutuste võime katta kahjumeid ka tõsise majanduslanguse või muude ebasoodsate turutingimuste perioodil, seades muuhulgas piirangud dividendide väljamaksetele. Vastutsükliline kapitalipuhver on oma olemuselt meede, mille peamine eesmärk on anda pangandusjärelevalve käsutusse instrument, mille abil on võimalik piirata finantsstabiilsust ohustada võivat laenukasvu. Basel III raames võidakse lisaks kehtestada täiendava kapitalipuhvri hoidmise nõue süsteemselt olulistele krediitiasutustele, kelle kapitali- või likviidsusprobleemid võivad ohustada siseriiklikku finantsstabiilsust.

Euroopa Liidus leiab Basel III ülevõtmine aset järk-järguliselt pikema perioodi jooksul. Basel III raamistikule ülemineku esimene faas on planeeritud 2013. aasta algusesse. Kuna Basel III rakendamise raames pürib Euroopa Liit ühtlasi finantssektori regulatsioonide veelgi suurema harmoniseerituse poole (nn *single rule book*), on kaalumisel usaldatavusnormatiivide tehniliste sätete rakendamine tulevikus läbi otsekohaldava Euroopa Liidu määruse. Kuna Basel III rakendamise tehniliste üksikasjade väljatöötamine jätkub ka veel 2011. aastal, tegeleb Finantsinspeksioon Basel III raamistiku täpse mõju hindamisega Eesti pangandussektorile. Kindel võib aga olla selles, et Basel III rakendamine esitab senisest karmimad nõuded krediitiasutuste kapitaliseerituse ja likviidsuse tasemele.

Ka kindlustusandjatele on välja töötatud sarnane senisest riskitundlikum kapitalinõuete raamistik. 2009. aasta aprillis sai Euroopa Parlamendi heakskiidu elu- ja kahjukindlustuse uue riskipõhise kapitali adekvaatsuse raamistiku Solventsus II direktiiv (2009/138/ EÜ), mille lõplik ülevõtmistähtaeg liikmesriikidele on 1. jaanuar 2013. Solventsus II on põhimõtteline kvalitatiivne ja kvantitatiivne muutus võrreldes senikehtiva, peamiselt kindlustusandja tegevuse mahust lähtuva kapitalinõudega. Uus kapitalinõue arvestab suuremal määral majanduskeskkonna võimalikke muutusi ja sellest tulenevat mõju kindlustusandja varadele.

Solventsus II harmoneerib kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides tegutsevate kindlustusandjate riskipõhise kapitali ja riskide juhtimise reeglistiku, mis suurendab kindlustusvõtjate huvide kaitset läbi samadel alustel loodud meetmete. I sambaks on siin adekvaatse riskipõhise kapitalinõude arvutamine konkreetse kindlustusandja jaoks. Kapitalinõue peab katma kõik kindlustusandja kvantitatiivselt mõõdetavad riskid, nõude arvutamisel võib kasutada kas standardset lähenemist (solventsuskapitali standardvalem) või finantsjärelevalve loal kindlustusandja enda sisemudelit.

Uue riskipõhise kapitali adekvaatsuse raamistiku II sambaks on kvalitatiivsed nõuded kindlustusandja juhtimissüsteemile ja riskijuhtimisele. Kindlustusandjad peavad regulaarselt läbi viima oma riskide ja solventsuse hinnangu (*Own Risk and Solvency Assessment, ORSA*), mis kajastab kindlustusandja tegelikku riskiprofiili ja kapitalivajadust. Sarnaselt kindlustusandjale annab omapoolse hinnangu kindlustusandja riskidele ka finantsjärelevalve, kellel on õigus vajadusel rakendada järelevalvelisi meetmeid. Solventsus II raames tõhustatakse kindlustusgruppide järelevalvet ja viiakse järelevalvetevaheline koostöö uuele tasemele.

Uue riskipõhise kapitali adekvaatsuse raamistiku III sambaks on avalikustamise ja aruandluse nõuded selle kohta, kuidas kindlustusandjad peavad riskide juhtimise ja kapitali adekvaatsuse alase teabe avalikustama. Avalikustamise eesmärgiks on tagada turudistsipliin ja kindlustusandjate tegevuse stabiilsus. Lisaks avalikele aruannetele kehtestatakse liikmesriikide finantsjärelevalvetele esitamiseks mõeldud kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed aruanded.

3.5.4. Aruandluse areng

Aruandluse valdkonnas olid 2010. aasta kõige olulisemad tegevused seotud eurole ülemineku ettevalmistustega 1. jaanuarist 2011. Üleminekuks vajalikud aruannete muudatused ning asjakohased õigusaktid valmistati ette aasta esimesel poolel ning võeti vastu teisel poolaastal.

Muudest aruandluse vallas toimunud arengutest oli olulisem aruannete kehtestamine uutele järelevalvesubjektidele – makseasutustele. 2010. aasta alguses jõustunud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse kohaselt teostab Eestis tegutsevate ja siin asutatud makseasutuste ja e-raha asutuste üle järelevalvet Finantsinspeksioon. Kehtestati ka operatsiooniriski aruanded krediidasutustele ning jõustus uus investeerimisfondi vara puhasväärtuse arvutamise kord.

Makseasutuste aruanded kehtestati selleks, et saada järelevalvetööks vajalikke andmeid omavahendite normatiivide täitmise ning osutatud makseteenuste kohta. Makseasutustele on plaanis kehtestada ka ühtsed bilansi- ja kasumiaruande vormid.

Krediidasutuste operatsiooniriski aruanded võimaldavad saada parema ülevaate krediidasutuste operatsiooniriskist ning järelevalvetoiminguid eesmärgipärasemalt planeerida. Kaasaegsete, rahvusvaheliselt aktsepteeritavate arvestuspõhimõtete kasutamine vara puhasväärtuse kajastamisel investeerimisfondide aruannetes annab fondide investeeringutest adekvaatema ja usaldusväärsema pildi nii järelevalvele kui ka avalikkusele.

Jätkuvad ettevalmistused Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutuses EIOPA ja Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuses EBA kindlustusandjatele, krediidasutustele ja investeerimisühingutele välja töötatud aruandepakettide rakendamiseks. Plaani kohaselt võetakse krediidasutuste ja investeerimisühingute uued aruandevormid kasutusele 2012. aasta lõpus ning osaliselt 2013. aastal, kindlustusandjatele on plaanis uusi aruandeid rakendada alates 2013. aastast.

3.5.5. Finantsinspeksiooni juhendid

Finantsinspeksiooni soovituslike juhenditega selgitatakse õigusnorme ja suunatakse finantsjärelevalve subjektide tegevust, samuti vähendatakse juhendite kaudu turuosaliste õigusriske oma käitumise kujundamisel ning regulatiivseid konkurentsieeliseid. Soovituslik juhend on sisuliselt järelevalveasutuse ja turuosaliste kokkulepe teatud käitumise rakendamiseks finantssektoris. Soovitusliku

juhendi järgimatajätmine võib tähendada lugupidamatust finantssektori hea tava ja konkurentide suhtes, millega rikkuja võtab riski piirangute seadmiseks Finantsinspektsiooni poolt.

2010. aastal jõustusid järgmised Finantsinspektsiooni soovituslikud juhendid:

tabel 9:

Juhend	Jõustus
Investeeringufondi tingimuste muudatuse olulisuse hindamine	1. veebruar 2010
Nõuded fondi vara investeerimisega seotud riskide juhtimisele	15. veebruar 2010
Nõuded finantsjärelevalve subjekti infoturbe korraldamisele	4. mai 2010
Audiitori aruanne investeerimisühingu kliendi vara kaitsmise ja hoidmise põhimõtete toimimise kohta	1. juuli 2010
Mõningad üldiselt tunnustatud kutseoskuste nõuded investeerimisteenuste ja investeerimiskõrvalteenuste osutamisel	1. september 2010

2011. aastal jõustuvad olemasolevad Finantsinspektsiooni poolt vastu võetud soovituslikud juhendid:

tabel 10:

Juhend	Jõustus / Jõustub
Kohustusliku pensionifondi osakute turustamise nõuded	1. juuni 2011
Vastutustundliku laenamise nõuded	1. juuli 2011

- **Investeeringifondi tingimuste muudatuse olulisuse hindamine**

1. veebruaril 2010 jõustunud juhend selgitab fondivalitseja kohustust hinnata fondi tingimuste muutmisel osakuomanike õigustatud huvides tingimuste muudatuste olulisust, et vajadusel tagada osakuomanikele oluliste muudatuste korral seadusest tulenevad õiguskaitsevahendid.

- **Nõuded investeeringifondi vara investeerimisega seotud riskide juhtimisele**

15. veebruaril 2010 jõustunud juhend selgitab investeeringifondide seaduses sisalduvaid riskijuhtimise nõudeid ning muuhulgas suunab fondivalitsejat kasutama kohaseid riskijuhtimise viise. Juhend aitab fondivalitsejal paremini mõista vastava kutsetegevuse standardit ja head tava riskijuhtimisel, mis omakorda loob suurema eelduse osakuomanike huvides parima kasu saavutamiseks fondi varade investeerimisel.

- **Nõuded finantsjärelevalve subjekti infoturbe korraldamisele**

4. mail 2010 jõustunud juhendi kaudu ühtlustatakse järelevalvesubjektide infoturbe protsessi korraldamist ja kirjeldatakse infotehnoloogiale esitatavaid nõudeid. Infoturbe käigus hindab finantsasutus oma riske seoses infotehnoloogia lahenduste kasutamisega ettevõtte tegevuses, valib meetmed riskide juhtimiseks, mõõtmiseks ja maandamiseks ning kontrollib nende toimimist. Juhend sisaldab üldise iseloomuga soovituslikke tegevusjuhiseid ja suuniseid, mida järelevalvesubjektid peavad infoturbe protsessi korraldamisel järgima.

- **Audiitori aruanne investeerimisühingu kliendi vara kaitsmise ja hoidmise põhimõtete toimimise kohta**

1. juulil 2010 jõustunud juhendi eesmärk on selgitada fondivalitseja, investeerimisühingu ja krediitiasutuse sise-eeskirjadega määratud kliendi vara kaitsmise ja hoidmise põhimõtete toimimise kohta audiitori poolt koostatava aruande sisule ja koostamisele esitatavaid nõudeid, esitamise viisi ja tähtaega ning vastutust nimetatud aruande esitamatajätmise või nõuetele mittevastava aruande esitamise eest.

Juhendit tuleb kohaldada koos väärtipaberituruse seaduses ja teistes õigusaktides kehtestatud nõuetega.

Euroopa Liidu (EL) liikmesriigina on Eesti finantssektor Euroopa ühtse finantsteenuste turu osa, Eesti finantsstabiilsus sõltub koostööst teiste Euroopa Liidu liikmesriikide, eeskätt Põhjamaadega. Rahvusvahelise järelevalvelise tava ja poliitika kujundamist saab Finantsinspeksioon mõjutada osaledes EL finantssektori järelevalve komiteede töös: **Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitees CESR⁶**, **Euroopa Kindlustus- ja Pensionijärelevalveasutuste Komitees CEIOPS⁷** ja **Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitees CEBS⁸**. (Alates 2011. aastast teostavad Euroopa Liidu krediitiasutuste, kindlustusandjate ning väärtpaberituru üle järelevalvet kolm ühtset finantsjärelevalve asutust: Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus (*European Banking Authority*) Londonis, Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutus (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) Frankfurdis ja Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve Asutus (*European Securities and Markets Authority*) asukohaga Pariisis.) Finantsinspeksiooni strateegia aastateks 2007 – 2010 seab üheks järelevalve tegevuse eesmärgiks mõju kasvu Euroopa järelevalveasutuste koostöövõrgustikus.

Euroopa Komisjoni (EK) 1999. aastal avaldatud dokumendis Finantsteenuste tegevuskava (*Financial Services Action Plan*) on sätestatud meetmed (peamiselt EL määrused ning direktiivid) EL ühtse finantsturu loomiseks ja arendamiseks vastava õiguskeskkonna ning selle rakendamismudeli (nn *Lamfalussy* protsess) kaudu. *Lamfalussy* protsessi eesmärgiks on parendada finantssektorit reguleerivate EL õigusnormide ja nende rakendamise kvaliteeti.

Lamfalussy menetlusel on neli tasandit. Esimesel tasandil (*Level 1*) asetsevad EK poolt otsustamiseks pakutud ning Euroopa Nõukogu (EN) ja Euroopa Parlamendi (EP) poolt kaasotsustusmenetluses vastu võetud määrused ja direktiivid. Nende õigusaktidega sätestatakse raampõhimõtted ja volitatakse EK-i andma rakendusakte. Teisel tasandil (*Level 2*) asetsevad EK rakendusaktid. Nende eelnõud valmistasid 2010. aasta lõpuni turuosalistega konsulteerides ette järelevalveasutuste kolmanda tasandi (*Level 3*) komiteed: väärtpaberituru puhul CESR, pangandusturu puhul CEBS ning kindlustusturu puhul CEIOPS. Neljandal tasandil (*Level 4*) peab Euroopa Komisjon arvestust selle üle, kas liikmesriigid on õigusaktid oma õigusesse üle võtnud. Juhul, kui mingi õigusakti ülevõtmine ei ole toimunud õigeaegselt või on seda tehtud puudulikult, võib Komisjon liikmesriigi vastu algatada kohtumenetluse.

2010. aastal olid Finantsinspeksiooni esindajad nimetatud 43 erineva komitee või töögrupi liikmeks, osaleti 35 erineva komitee või töögrupi kohtumisel ja ühe järelevalvekomitee juhatuse istungitel. Finantsinspeksioonist oli töögruppidesse nimetatud 28 inimest. Finantsinspeksiooni töötajate osalemisel erinevates töörühmades lähtutakse otstarbekuse printsiibist ehk sellest, mil määral on töörühma töö seotud Eesti turuga ning kui oluline on üks või teine teema Euroopa Liidu kontekstis.

⁶ *Committee of European Securities Regulators*

⁷ *Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*

⁸ *Committee of European Banking Supervisors*

3.6. Siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö

3.6.1. Siseriiklik koostöö

Vastavalt 2007. aasta detsembris Eesti Panga, Finantsinspeksiooni ja Rahandusministeeriumi vahel sõlmitud koostöökokkuleppele tegutseb kokkuleppe osapoolte esindajatest koosnev alalise iseloomuga kõrgetasemeline komisjon koostöö koordineerimiseks ja kokkuleppega määratud ülesannete täitmiseks. Ühiskomisjoni kuuluvad Finantsinspeksiooni juhatuse esimees, rahandusministri poolt nimetatud Rahandusministeeriumi esindaja ja Eesti Panga presidendi poolt nimetatud Eesti Panga esindaja.

Aastal 2010 toimus kolm ühiskomisjoni korralist koosolekut. Koosolekutel käsitleti osapoolte õigusloome töökavasid, arutati finantsstabiilsuse ülevaateid, kujundati seisukohti Põhja-Balti stabiilsusgrupi töö tarbeks ning käsitleti kriisijuhtimise raamistiku kujundamist.

Tarbijakaitseametiga toimunud koostöö keskendus eelkõige kindlustus- ja kindlustusvahendusturu läbipaistvuse ning kindlustusteenuste tarbijate õiguste küsimustele.

2010. aastal kohtuti regulaarselt Rahapesu andmebüroo ja prokuratuuri esindajatega. Kohtumiste eesmärk oli osapoolte tegevuse koordineerimine pärast makseasutuste tegevust reguleerivate õigusaktide jõustumist, sh makseasutuse tegevusloa taotlejate poolt esitatud teabe kontrollimise ja muu teabe kasutamise tingimuste määramine vastavate haldusmenetluste läbiviimisel.

Finantsinspeksiooni esindajad võtsid osa rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks loodud valitsuskomisjoni tegevusest, samuti osaleti mitmetes ametkondadevaheliste töögruppide tegevuses, kus peamiseks aruteluteemaks olid uute õigusaktide, sh rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu ning makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse eelnõu rakendamise seonduvad küsimused.

3.6.2. Tegevus Euroopa Liidu järelevalveasutuste kolmanda tasandi (*Level 3*) komiteedes

Euroopa Liidu (EL) liikmesriigina on Eesti finantssektor Euroopa ühtse finantsteenuste turu osa, Eesti finantsstabiilsus sõltub koostööst teiste Euroopa Liidu liikmesriikide, eeskätt Põhjamaadega. Rahvusvahelise järelevalvelise tava ja poliitika kujundamist saab Finantsinspeksioon mõjutada osaledes EL finantssektori järelevalve komiteede töös: **Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitees CESR⁶, Euroopa Kindlustus- ja Pensionijärelevalveasutuste Komitees CEIOPS⁷ ja Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitees CEBS⁸**. (Alates 2011. aastast teostavad Euroopa Liidu krediitiasutuste, kindlustusandjate ning väärtpaberituru üle järelevalvet kolm ühtset finantsjärelevalve asutust: Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus (*European Banking Authority*) Londonis, Euroopa Kindlustus- ja Töandjapensionide Järelevalve Asutus (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) Frankfurtis ja Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve Asutus (*European Securities and Markets Authority*) asukohaga Pariisis.) Finantsinspeksiooni strateegia aastateks 2007 – 2010 seab üheks järelevalve tegevuse eesmärgiks mõju kasvu Euroopa järelevalveasutuste koostöövõrgustikus.

Euroopa Komisjoni (EK) 1999. aastal avaldatud dokumendis Finantsteenuste tegevuskava (*Financial Services Action Plan*) on sätestatud meetmed (peamiselt EL määrused ning direktiivid) EL ühtse finantsturu loomiseks ja arendamiseks vastava õiguskeskkonna ning selle rakendamismudeli (nn *Lamfalussy* protsess) kaudu. *Lamfalussy* protsessi eesmärgiks on parendada finantssektorit reguleerivate EL õigusnormide ja nende rakendamise kvaliteeti.

Lamfalussy menetlusel on neli tasandit. Esimesel tasandil (*Level 1*) asetsevad EK poolt otsustamiseks pakutud ning Euroopa Nõukogu (EN) ja Euroopa Parlamendi (EP) poolt kaasotsustusmenetluses vastu võetud määrused ja direktiivid. Nende õigusaktidega sätestatakse raampõhimõtted ja volitatakse EK-i andma rakendusakte. Teisel tasandil (*Level 2*) asetsevad EK rakendusaktid. Nende eelnõud valmistasid 2010. aasta lõpuni turuosalistega konsulteerides ette järelevalveasutuste kolmanda tasandi (*Level 3*) komiteed: väärtpaberituru puhul CESR, pangandusturu puhul CEBS ning kindlustusturu puhul CEIOPS. Neljandal tasandil (*Level 4*) peab Euroopa Komisjon arvestust selle üle, kas liikmesriigid on õigusaktid oma õigusesse üle võtnud. Juhul, kui mingi õigusakti ülevõtmine ei ole toimunud õigeaegselt või on seda tehtud puudulikult, võib Komisjon liikmesriigi vastu algselt kohtumenetluse.

2010. aastal olid Finantsinspeksiooni esindajad nimetatud 43 erineva komitee või töögrupi liikmeks, osaleti 35 erineva komitee või töögrupi koostumisel ja ühe järelevalvekomitee juhatuse istungitel. Finantsinspeksioonist oli töögruppidesse nimetatud 28 inimest. Finantsinspeksiooni töötajate osalemisel erinevates töörühmades lähtutakse otstarbekuse printsiibist ehk sellest, mil määral on töörühma töö seotud Eesti turuga ning kui oluline on üks või teine teema Euroopa Liidu kontekstis.

⁶ *Committee of European Securities Regulators*

⁷ *Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*

⁸ *Committee of European Banking Supervisors*

1.1. CEBS ehk Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitee

CEBS-i ehk Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitee 2010. aasta olulisemad ülesanded olid seotud finantskriisi järelmõjudega ning regulaarselt hinnati pangandussektori riske. Suuremat tähelepanu pöörati likviidsusriskile, mille käsitlemiseks moodustatud likviidsuse töögrupp (*Liquidity Taskforce*) pidas töökoosoleku 2010. aasta juulis ka Tallinnas. Lisaks riskide tuvastamisele viis CEBS läbi üleeuroopalise krediidasutuste stressitesti, edendas koostööd grupijärelevalvega seotud küsimustes ning analüüsis varajase sekkumise ja kriisihalduse mehhanisme. Samuti analüüsi krediidasutuse juhtimise ja tasustamispoliitikaga seotud küsimusi. Jätkusid juhendite väljatöötamine Pillar 2 raames järelevalvepraktikate ühtlustamiseks, aruandluse ja avalikustamisega seotud tegevused ning CRD (*Capital Requirements Directive 2006/49/EC*) kohaldamise ja muutmisega seotud mõjude hindamine riskidele ja finantsaruandlusele.

2010. aastal osalesid Finantsinspektsiooni eksperdid aktiivselt kolme olulise CEBS-i töögrupi töös: aruandluse ühtlustamisega tegelevas **EGFI-s** (*Expert Group on Financial Information*), kapitalijärelevalve praktika ühtlustamisega tegelevas **GdC-s** (*Groupe de Contact*) ja direktiivide rakendamise võrdlevate analüüside läbiviimisega tegelevas **Review Panel-is**.

Aruandluse, raamatupidamise ning auditeerimisküsimustele keskendunud **EGFI töögrupi** ülesandeks on analüüsida raamatupidamisarvestuses ja auditeerimistegevuses toimivate arengute mõju pangandussektorile. EGFI töö oli 2010. aastal seotud peamiselt ühtsete aruannete formaadi, sageduse ja tähtaegade väljatöötamisega, sest alates 31. detsembrist 2012 peavad kõik Euroopa Liidu järelevalveasutused kasutama kapitali adekvaatsuse aruandluses ühtset aruannete vormi ja esitlust. Ühtsed vormid (*Common Reporting System, COREP*) tuleb välja töötada 2012. aasta 1. jaanuariks ning need peavad olema proportsionaalsed krediidasutuse suuruse ja tegevuse keerukusega. Arutleti ka siduvate tehniliste standardite väljatöötamise vajalikkuse ja protsessi üle seoses uute ülesannete lisandumisega üleeuroopalise pangandusjärelevalve asutuse käivitumisel aastast 2011. Töögrupis olid arutlusel ka mitmed IASB (*International Accounting Standards Board*) poolt välja töötatud eelnõud, sh finantsinstrumentide kajastamist käsitlevad standardid ja ühtne finantsaruannete pakett (*Financial Reporting, FINREP*), samuti analüüsi ja kommenteeriti audiitortegevusega seoses Euroopa Komisjoni poolt koostatud audiitortegevuse rohelist raamatut.

Groupe de Contact (GdC) töö keskendus kapitalijärelevalvelise praktika ühtlustamisele ja infovahetusele. 2010. aastal oli GdC-s arutlusel 25 Euroopa suurema pangagrupi riskihinnang, mis valmis

septembriks 2010. Pillar 2 raames käsitleti kontsentratsiooniriski juhendi rakendamist, mille liikmesriigid pidid üle võtma 2010. aasta lõpuks ning vajadust uuendada IRRBB (*Interest Rate Risk in the Banking Book*) juhendit. Samuti teavitati liikmeid SON (*Supervisory Operational Network*) plaanist viia läbi ühisotsustusmenetluse protsessi hindamine. Aastat läbivaks teemaks oli riskide, sealhulgas ärilise, strateegilise ja likviidsusriski hindamine. Toetati tulevikus likviidsuse regulatsiooni üleeuroopalist harmoneerimist.

CEBS-i raames tegutseva *Review Panel*-i ülesandeks on pangandusjärelevalve valdkonna õigusaktide rakendamise võrdlevate analüüside läbiviimine liikmesriikides. Aprillist juunini 2010 viis *Review Panel* läbi krediidasutuste kolleegiumide toimimise hindamise. Valimisse oli lülitatud 17 kolleegiumi 31-st ja 10 konsolideerivat järelevalvet 15-st. Hinnati kolleegiumide tegevuspraktikat, infovahetust, ülesannete jagunemist jm. *Review Panel* esitas ülevaate hindamistulemustest ning soovitused kolleegiumide edasise töö edendamiseks oktoobris 2010.

1.2. CEIOPS ehk Euroopa Kindlustus- ja Tööandja Pensionijärelevalve Komitee

CEIOPS-is ehk Euroopa Kindlustus- ja Tööandja Pensionijärelevalve Komitees jätkus töö elu- ja kahjukindlustuses uue riskipõhise kapitali adekvaatsuse raamistiku *Solventsus II (Solvency II)* direktiivi (2009/138/EÜ) rakendamise ettevalmistamisel. Direktiiv võeti vastu 2009. aasta aprillis, liikmesriikidele on ülevõtmistähtaeg seatud 2012. aasta lõpuks.

2010. aastal osales Finantsinspeksioon *Financial Requirements Expert Group, Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group, Internal Models Expert Group* ja *Insurance Groups Supervision Committee* töögruppide töös, kus käsitleti läbivalt *Solventsus II* rakendamisega seotud küsimusi. Turuosalistelt direktiivi riskipõhise lähenemise kasutuselevõtuks vajaliku sisendi saamiseks viidi 2010. aastal läbi järjekorras viies kvantitatiivse mõju uuring (*Quantitative Impact Study, QIS 5*). Uuringu tulemusi kokkuvõttev raport valmib kevadeks 2011.

Lisaks CEIOPS-i töögruppides osalemisele oli Finantsinspeksiooni juhatuse liige Kaido Tropp valitud 2010. aastal CEIOPS-i juhatusse. Juhatuse töös osalemine võimaldas Finantsinspeksioonil ellu viia strateegias seatud eesmärged – juhtida tähelepanu väikestele turgudele ning tagada väikese turu eripäradega arvestamine *Solventsus II* direktiivi rakendamisel. Oluliselt aitas nimetatud eesmärkide saavutamisele kaasa 2010. aasta juulis Tallinnas korraldatud CEIOPS-i plenaaristung, kus osalesid kõikide komiteesse kuuluvate liikmesriikide ja CEIOPS-i sekretariaadi esindajad.

Financial Requirements Expert Group tegeleb *Solventsus II* standardnõuetega kapitali adekvaatsusele ning tehnilistele eraldistele nii kahju- kui ka elukindlustuses. Töögruppis toimusid 2010.

aastal arutelud Solventsus II rakendusmeetmete üle ja diskussioonid Euroopa Komisjoniga QISS metodoloogia välja töötamise, tulemuste parima analüüsi ja raporti koostamise üle. Seoses uute pädevuste lisandumisega CEIOPS-i ümberkujundamisel EIOPA-ks (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) olid töögrupi fookuses valdkonnad, kus tulevikus hakatakse koostama siduvaid tehnilisi standardeid. Lisaks otsustati, et enne Euroopa Liidu järelevalveasutuste kolmanda tasandi soovituslike juhendite lõplikku kinnitamist viiakse läbi analüüsid juhendi mõjust turule, järelevalvetele ja kindlustusvõtjatele.

Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group tegeleb kindlustusandjate juhtimisele seatavate kvalitatiivsete nõuete väljatöötamisega ning järelevalvelise tava kujundamisega. 2010. aastal jätkus Solventsus II rakendamiseks vajalike juhendite ja aruandluse põhimõtete väljatöötamine. Juhendite koostamisel olid teemadeks kindlustusandja omariskide ja maksevõime (ORSA) hindamine ja hindamise põhialused, aruandluse ja avalikustamise teemal tõusetusid küsimused eelkõige aruannete esitamise sagedusest ja proportsionaalsusest. Lisaks analüüsiti IASB (*International Accounting Standards Board*) poolt 2010. aasta juulis avaldatud kindlustuslepingute standardi eelnõud, mille eesmärgiks on ühtlustada kindlustuslepingute hindamise, esituse ja avalikustamise aluseid. Töö toimus ka aruandluse esitamiseks sobiva IT-lahenduse leidmisel ja lahenduse kujundamisel.

Insurance Groups Supervision Committee on kindlustusgruppide järelevalvega tegelev töögrupp, mis keskendub grupijärelevalve küsimustele ning grupitoe režiimi kehtestamisele Solventsus II raamistikus. 2010. aastal jätkati kolleegiumide tegevuse seirega ning analüüsiti kolleegiumide tegevust puudutavaid juhendeid. Valmis kolleegiumide tegevusaruanne 2009 - 2010, kus muuhulgas leidis rõhutamist vajadus pöörata suuremat tähelepanu infovahetuse tõrgeteta toimimisele.

Oluline koht CEIOPS-i töös on ka võrdlevate analüüside läbiviimisel kindlustusjärelevalve valdkonna õigusaktide rakendamise kohta, millega tegeleb ***Review Panel***. 2010. aastal olid ***Review Panel***-is teemadeks *General Protocol*'i ja *Budapest Protocol*'i alusel liikmesriikides läbi viidud hindamine ning *General Protocol*'i järelanalüüs, mille hindamistulemuste lõppraport valmis 2010. aasta lõpuks.

1.3. CESR ehk Euroopa Väärtpaberijärelevalvete Komitee

CESR-i ehk Euroopa Väärtpaberijärelevalvete Komitee töö fookuses olid 2010. aastal väärtpaberituru regulatsiooni ühtlustamise küsimused Euroopa Liidu tasandil ning MiFID-i (*The Markets in Financial Instruments Directive*), läbipaistvusdirektiivi (*Transparency Directive*), turukuritarvituste

direktiivi (*Market Abuse Directive*) ja avatud investeerimisfondide UCITS direktiivi (*Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities*) ning uue alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva AIFM direktiivi (*Alternative Investment Fund Managers*) rakendamisega seonduv. Samuti oli komitee töös olulisel kohal reitinguagentuuride regulatsiooni kujundamine, kuna jaanuarist 2011 tegevust alustanud ESMA (*European Securities Market Authority*) sai reitinguagentuuride üle otsese järelevalve teostamise õiguse. Finantsinspeksioon osales 2010. aastal aktiivselt kaheksa CESR-i töögrupi töös.

CESR-Pol-i ning selle alamtöögruppide tööks on regulatsioonide rakendamise, järelevalvelise praktika ja koostöö koordineerimine eesmärgiga suurendada väärtpaberituru läbipaistvust, efektiivsust ning Euroopa väärtpaberituru integreeritust tervikuna, kaitstes seeläbi investorite huve. 2010. aastal olid töögrupis arutlusel lühikeseks müügiga (*short selling*) seotud teemad ja Euroopa Komisjoni ettepanekud vastava regulatsiooni kujundamisel. Samuti olid arutlusel MiFID rakendamist puudutavad küsimused ning tehingutest raporteerimist ja turu kuritarvitust käsitlevad probleemid.

CESR-i *Investment Management* töögrupi eesmärgiks on nõustada Euroopa Komisjoni avatud investeerimisfondide direktiivi UCITS (85/611/EC) ehk nn eurofonde käsitleva direktiivi rakendamisel ja 2011. aastal alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva AIFM direktiivi jõustumisega seotud küsimustes ning nende alusel soovitude ja juhendite koostamisel. Samuti aidatakse kaasa liikmesriikide pädevate asutuste vahelisele koostööle fondivalitsejate järelevalvega seotud küsimustes. 2010. aastal võeti vastu mitmed UCITS rakendamisega seotud juhendid. Rahaturufondide (*Money Market Funds*) juhendi kinnitamisel tõusetus diskussioon lühiajaliste ja pikemaajaliste rahaturufondide eesmärkidest ning üleminekuperioodi vajalikkusest juhendi jõustamisel. Sarnaselt TREM (*Transactions Reporting Mechanism*) süsteemiga alustati keskse IT-platvormi loomise ettevalmistusi UCITS andmete edastamiseks.

CESR-i töögrupi *Corporate Reporting Standing Committee* ehk **CESR-Fin-i** rolliks on järelevalvepoliitika koordineerimine aruandluse, auditeerimise ja raporteerimise alal ning koos *European Enforcers Coordination Sessions* EECS ekspertgrupiga Euroopa väärtpaberialaste aruandlusstandardite (IAS/IFRS) ühetaolise rakendamise ja tõlgendamise tagamine liikmesriikide poolt. 2010. aastal olid CESR-Fin töögrupi ülesanded jätkuvalt seotud aruandluse kogumise, avalikustamise ja läbipaistvusega. Septembris avaldati raport IFRS (*International Financial Reporting Standards*) rakendamise tulemustest ning nõustuti alamtöögrupi EECS ettepanekutega avalikustada kaheksas ja üheksas väljavõte EECS-i IFRS andmebaasist.

Finantsinspeksiooni spetsialistid osalesid ka CESR-i juurde loodud töögrupi *Investor Protection and Intermediaries Standing Committee* **IPISC** tegevuses, kus koostati aramus Euroopa Komisjoni konsultatsioonile MiFID-i alusel klientide liigitamise küsimuses. Lisaks osaleti CESR-i *Standing*

Committee on Secondary Markets töögrupi töös, mille eesmärgiks on analüüsida regulatsioonides ja turustruktuuris tehtavate muudatuste mõjusid kauplemise läbipaistvusele ja efektiivsusele ning panustati *CESR IT Management and Governance Group* töösse.

CESR viib samuti läbi võrdlevaid analüüse väärtpapierijärelevale valdkonna direktiivide rakendamise kohta, sel eesmärgil tegutseb *Review Panel*. 2010. aastal avaldati kokkuvõtte liikmesriikide regulatsioonide vastavusest prospektidirektiivi nõuetele ja analüüs UCITS direktiivi alusel koostatud juhendite ülevõtmisest liikmesriikides.

3.6.3. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

2010. aastal osalesid Finantsinspektsiooni esindajad regulaarselt Euroopa Pangandusjärelevaleasutuste Komitee CEBS rahapesu tõkestamise töögrupi *AMLTF*⁹ tegevuses, kus peamiste teemadena käsitleti järelevale korraldamist piiriüleste makseteenuste pakujate üle. Samuti ühtlustati liikmesriikide tegevuspraktikat tehingutest tegelike kasusaajate tuvastamisel, lihtsustatud hoolsusmeetmete kohaldamisel ja liikmesriikide vahelise kokkuleppe rakendamisel suhetes võrdväärsete kolmandate riikidega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2005/60/EÜ ehk rahapesu tõkestamise 3. direktiivile.

Aasta jooksul osaleti aktiivselt Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise ekspertkomitee *MONEYVAL*¹⁰ tegevuses, kus Finantsinspektsiooni esindaja on Eesti delegatsiooni juht. *MONEYVAL*-i 32. plenaaristungil oli arutluse all komitee tegevuspõhimõtete muutmine, mille kohta esitas muudatusettepaneku ka Eesti ning mis arvesse võeti. Lisaks oli istungil Eesti delegatsioon Sloveenia neljanda hindamisvooru raporti kaitsmisel finantsteemades küsija (*intervening country*) rollis.

3.6.4. Koostöö välisriikide järelevalevetega

Finantsinspektsioon teeb aktiivset koostööd välisriikide järelevaleasutustega, sealhulgas vahetab informatsiooni ja kohtub regulaarselt nii Skandinaavia kui ka Baltimaade finantsjärelevale esindajatega ning osaleb järelevaleliste kolleegiumide töös. Finantsinspektsioon oli 2010. aastal arvatud Citadele, Danske, DnB Nor, LBB (Krediidipank), Marfin, Nordea, SEB, Snoras ja Swedbank krediidasutuste gruppide kolleegiumide koosseisu, kus koostöövormiks on regulaarselt toimuvad kohtumised seotud järelevalevete vahel. Eesti kuulub ka viie kindlustusjärelevale kolleegiumi – Munich RE, OP-Pohjola, If, Mandatum ning Vienna Insurance Group kindlustusgruppide koosseisu. Kolleegiumides toimib regulaarne infovahetus nii järelevaleliste tegevuste planeerimise kui ka

⁹ 3L3 Anti Money Laundering Task Force

¹⁰ The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures

järelevalveliste hinnangute andmise osas.

Infovahetuses välisriikide järelevalvetega on Finantsinspeksiooni eesmärgiks saada ülevaade maailma finantsturgudel toimuva mõjust Eesti järelevalvesubjektide emaaettevõtjatele ning informeerida omakorda siin tegutsevate finantsasutuste koduriigi järelevalveid Eesti finantssektori arengutest ja järelevalvesubjektide poolt võetavatest riskidest. Samuti toimusid 2010. aastal regulaarsed mitmepoolsed riskikohtumised Eesti ja koduriigi finantsjärelevalve esindajate ning Eesti järelevalvesubjektide emaaettevõtjate esindajate osavõtul. 2. septembril 2010 toimus Finantsinspeksiooni initsiatiivil Soome järelevalve eesistumisel esmakordselt Põhjamaade ja Balti riikide finantsjärelevalvete ühiskohtumine eesmärgiga süvendada koostööd ja teabevahetust nii järelevalvelistes küsimustes siseriiklikult kui ka koordineerida võimalike ühisseisukohtade kujundamist Euroopa järelevalveasutuste tasandil.

Järelevalveliste kolleegiumide töö raames toimus samuti mitmepoolseid kohtumisi Skandinaavia ja Baltimaade järelevalvete esindajate vahel. Krediidiasutuste osas keskendus järelevalveliste kolleegiumide töö suuresti krediidiasutuste gruppide kapitaliseerituse hindamisele läbi Basel II kapitali adekvaatsuse raamistiku ühe komponendi, sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi Pillar 2 raames antava järelevalvelise hinnangu SREP (*Supervisory Review Evaluation Process*) ühisotsustusprotsessi. Piiriüleste kindlustusgruppide järelevalveliste kolleegiumide töö raames osaleti mitme ülepiirilise kindlustusgrupi riskihindamise protsessis.

Koostöös teiste riikide järelevalveasutustega viidi 2010. aastal läbi mitmeid menetlusi. Neist mahukaimad olidki järelevalvelise hinnangu protsessi SREP (*Supervisory Review Evaluation Process*) raames koostatavad järelevalvelised ühishinnangud järelevalvesubjektide kapitaliseeritusele, millest ühe osa moodustab hinnangu andmine krediidiasutuste sisemisele kapitali adekvaatsuse tagamise protsessile. Finantsinspeksioon peab järelevalvelise hinnangu protsessi raames väga oluliseks koostööd teiste sama finantsgrupi üle järelevalvet teostavate asutustega. Koostöö eesmärgiks on järelevalvelise praktika ühtlustamine ja kattuvate tegevuste vältimine, et vähendada finantsgrupi administratiivset koormust. Koostööpõhimõtted järelevalvelise hinnangu protsessi raames sätestatakse järelevalvetevahelistes kahepoolsetes või grupipõhistes koostöökokkulepetes.

Kindlustussektori järelevalves peab Finantsinspeksioon lisaks koostööle koduriigi järelevalvetega jätkuvalt oluliseks koostööd Läti ja Leedu järelevalveasutustega olukorras, kus Eesti on seal tegutsevatele kindlustusandjatele koduriigiks. Samuti viidi koostöös koduriigi järelevalvetega 2010. aastal läbi mitmeid kohapealseid kontrolle ning toimus ühisseminar Soome finantsjärelevalve esindajatega.

2010. aastal sõlmiti või uuendati kolm konkreetset järelevalvesubjekti – Swedbank, Nordea ja DnB NOR gruppi puudutavat koostöökokkulepet. 17. augustil 2010 sõlmiti koostöökokkulepe piiriülese finantsstabiilsuse tagamise, kriisihalduse ja kriiside lahendamise kohta Eesti, Islandi, Läti, Leedu, Norra, Soome, Rootsi ja Taani pädevate ministeeriumide, keskpankade ja finantsjärelevalveasutuste vahel (Põhja-Balti MoU). Koostöökokkulepe on sõlmitud piiriüleste süsteemsete kriiside haldamiseks ja lahendamiseks, mis võivad mõjutada leppega seotud riikides finantssektori stabiilsust, kuid ei puuduta otseselt siseriikliku iseloomuga finantsprobleeme. Põhieesmärgiks on finantssektori ladusa toimimise tagamine kriisiolukorras ja finantskriisi leviku tõkestamine, samuti finantskriisiga seonduvate kogukulude võimalik miinimumini viimine. Koostöökokkuleppe allkirjastanud riikide rahandusministrid, keskpankade presidendid ja finantsjärelevalvete juhid kohtuvad regulaarselt vähemalt kord aastas, kriisiolukorras *ad hoc*. Esimesel kohtumisel otsustati seatud ülesannete täitmiseks asutada neli töögruppi, millest kahes osalevad ka Finantsinspeksiooni esindajad. Töögrupi *Resolution Tools Working Group*, mis tegeleb kriisi ennetamisega ja haldamisega puudutavate juriidiliste küsimustega, juhib Finantsinspeksiooni juhatuse liige Kilvar Kessler.

3.6.5. Koostöö Euroopa Keskpankade süsteemi komiteedega

Koostöös Eesti Pangaga osales Finantsinspeksioon 2010. aastal Euroopa Keskpanga juures tegutseva pangajärelevalve komitee BSC (*Banking Supervision Committee*) töös. (Alates 2011. aastast võtab BSC töö üle Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ESRB (*European Systemic Risk Board*) juurde loodav nõuandev tehniline komitee ATC (*Advisory Technical Committee*)). Osalemine Euroopa Liidu (EL) finantsstabiilsuse analüüsi ja infovahetuse protsessis on oluline Finantsinspeksiooni analüüside koostamisel ning koostöö arendamisel järelevalvete ning keskpankadega kriisijuhtimise valdkonnas. Finantsinspeksioon osales kahe BSC töögrupi – *Working Group on Banking Developments* WGBD ja *Working Group on Macroprudential Analysis* WGMA - töös.

WGMA koostas finantsstabiilsuse raporteid, hinnates seal EL finantssektori stabiilsust läbi iga liikmesriigi panganduse koondandmetel baseeruva makroanalüüsi. 2010. aastal oli WGMA üheks projektiks krediidasutuste võimenduse vähendamise (*deleveraging*) analüüs ja töö kontratsükliilise kapitalipuhvri ettepanekutega. Lisaks tutvuti konsolideeritud andmete alusel Euroopa krediidasutuste finantsolukorraga.

WGBD eesmärgiks on eelkõige EL pangandussektori struktuursete muudatuste analüüsimine ning hindamine. 2010. aastal diskuteeriti pangandussektori üldiste arengute üle ja riigi riski mõjudest pangandussektorile. Koos alamtöögrupiga tegeleti *EU Banking Structures* raporti ettevalmistamisega, mis avaldati septembris 2010 Euroopa Keskpanga veebilehel.

3.6.6. Koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

2010. aastal osales Finantsinspeksioon liikmena ka selliste ülemaailmsete organisatsioonide nagu *International Association of Insurance Supervisors IAIS*, *Bank of International Settlements BIS*, sealhulgas BIS-i Kesk- ja Ida Euroopa Regionaalgrupp *Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe BSCEE* ja *International Organization of Securities Commission IOSCO* töös. Finantsinspeksiooni esindajad osalesid nimetatud kolme organisatsiooni aastakonverentsil. Tänu siseriiklikele seadusemuudatustele oli Finantsinspeksioonil 2010. aasta lõpus võimalus esitada taotlus *IOSCO* mitmepoolse koostöökokkuleppe teavevahetuse ning väärtpaberituru järelevalve teostamise valdkonnas täisliikmeks saamiseks, mis pärast põhjalikku sellekohast Eesti õigustiku auditit rahuldati 2011. aasta alguses.

3.6.7. Rahvusvahelised missioonid

2010. aastal toimus kolm **Rahvusvahelise Valuutafondi IMF** (*International Monetary Fund*) visiiti Eestisse. Lisaks märtsis toimunud Artikkel IV konsultatsioonidele (nn *IMF staff visit*) käis septembris Eestis tutvumisvisiidil 2010. aasta juulis Eesti missiooni juhtima nimetatud hr Alexander Hoffmaister. Visiidi käigus tehti ettevalmistusi iga-aastaseks IMF-i Artikkel IV missiooniks. Detsembris toimunud Artikkel IV missioonil tutvuti Eesti makrokeskkonna arengutega, sooviti teavet erasektori kõrge võlakooormuse taseme ja võlakaitseaduse mõjude kohta krediidasutuste finantsstabiilsusele, saadi ülevaade Põhja-Balti regionaalsetest pangandussektori aladest kokkulepetest, euro kasutuselevõttust ning Basel III mõjudest finantssektori likviidsusele, maksejõulisusele ja laenuvõimele.

2010. aasta detsembris võeti Eesti **Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni OECD** (*Organisation for Economic Cooperation and Development*) liikmeks. Liikmestaatuse saamise nimel ning selle järgselt on Finantsinspeksioon vastanud OECD küsimustele ja päringutele ning osalenud raportite analüüsis.

Finantsinspeksioon andis ülevaate Eesti finantssektori arengust, olulisematest riskidest ja finantsjärelevalve korraldusest ka 2010. aastal Eestisse visiidi teinud ka reitinguagentuuridele Fitch Ratings ja Moody's.

3.6.8. Euroopa Liidu finantsjärelevalve ümberkorraldused

2008. aastal hakati Euroopas rääkima finantsjärelevalve arhitektuuri ümberkorraldamise vajadusest ning loodi De Larosière töögrupp, kelle ülesandeks oli välja töötada ettepanek uuest finantsjärelevalve korraldusest Euroopas. Töögrupp avalikustas oma raporti 2009. aasta veebruaris, milles Jacques de Larosière'i juhitud töörühm esitas ettepaneku luua integreeritud Euroopa finantsjärelevalve süsteem, mis suudaks teostada järelevalvet riikide finantsasutuste üle, koordineerida järelevalveasutuste tegutsemist ja luua ühiseid standardeid. Euroopa Komisjon täiendas raportit ning avaldas lõplikud ettepanekud koos õigusaktide eelnõudega 2009. aasta septembris. Õigusaktide eelnõude eesmärgiks oli luua Euroopa finantsjärelevalve süsteem, mis koosneks mikro- ja makrotasandi järelevalvest. Mikrotasandil paiknevad Euroopa finantsjärelevalve asutused, kuhu kuuluvad EL liikmesriikide järelevalveasutuste esindajad, kes osalevad asutuste järelevalvenõukogu töös ja järelevalvenõukogu otsuste vastuvõtmisel. Makrotasandil Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (*European Systemic Risk Board*, ESRB), kelle töös osalevad Euroopa Keskpanga, liikmesriikide keskpankade, Euroopa järelevalveasutuste ja liikmesriikide järelevalveasutuste juhid.

Euroopa finantsjärelevalve asutused alustasid tööd 1. jaanuarist 2011:

Euroopa Pangandusjärelevalve- asutuste Komitee CEBS	⇒	Euroopa Pangandusjärelevalve asutus EBA
Euroopa Väärtpaberi- järelevalvete Komitee CESR	⇒	Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve asutus ESMA
Euroopa Kindlustus- ja Tööandja Pensionijärelevalve Komitee CEIOPS	⇒	Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve asutus EIOPA

2010. aasta oli Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vaheliseks läbirääkimiste aastaks uue Euroopa finantsjärelevalve süsteemi loomise üle, kus tähelepanu oli koondunud **Euroopa Pangandusjärelevalve asutuse EBA** (*European Banking Authority*), **Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve asutuse EIOPA** (*European Insurance and Occupational Pensions*

Authority) loomise määrustele ning asutustele ülesannete ja volituste andmisele.

Määrustes nähti ette, et uued asutused võtavad üle kõik senised komiteede ülesanded ning täiendavalt anti asutustele volitused järgmistes valdkondades:

- tehniliste standardite väljatöötamine;
- liikmesriikide järelevalveasutuste vaheliste erimeelsuste lahendamine juhtudel, kui õigusaktide kohaselt peavad nad tegema koostööd või andma oma nõusoleku;
- EL tehniliste eeskirjade järjepideva kohaldamise tagamine (sealhulgas vastastikuste eksperthinnangute kaudu);
- koordineeriv roll eriolukordades;
- järelevalvesubjektide jaoks siduvate otsuste tegemine juhul, kui nende poolt ei täideta EL õigust;
- finantsstabiilsuse aspektist kahjulike finantstegevuste või -toodete ajutine keelamine ning õigus paluda Euroopa Komisjonilt keelu alaliseks muutmist;
- reitinguagentuuride järelevalve Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve asutuse poolt.

Määrused, millega loodi uus Euroopa finantsjärelevalve süsteem, võeti Euroopa Parlamendis vastu 2010. aasta septembris ning need jõustusid 1. jaanuarist 2011.

4. Finantsinspektsiooni 2010. aasta tulude-kulude aastaaruanne

Arvestuspõhimõtted

Üldine

Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruande koostamisel on lähtutud Finantsinspektsiooni seadusest ja rakendatud arvestuspõhimõtetest. Vastavalt Eesti Panga seadusele ei maksa Finantsinspektsioon tulumaksu ega muid majandustegevusega seotud makse riigieelarvesse, välja arvatud füüsiliste isikutega seotud maksud. Käibemaksuseaduse § 21 tulenevalt on Finantsinspektsioon registreeritud piiratud käibemaksukohuslaseks ja arvestab tasumisele kuuluva käibemaksu Euroopa Ühenduse siseselt soetatud või imporditud kaupade ja teenuste käibelt. Finantsinspektsiooni tulud ja kulud on kajastatud arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest. Majandustehingud on kirjendatud soetusmaksumuse printsiibi alusel nende toimumise momendil. Tulude-kulude aastaaruanne on koostatud tuhandetes Eesti kroonides, kui ei ole eraldi viidatud mõnele teisele vääringule.

Tehingud välisvaluutas

Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale Eesti krooni (s.o Finantsinspektsiooni arvestusvaluuta). Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Eesti Panga valuutakursid.

Kasutusrendid

Kasutusrendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved ei ole üle kandunud rentnikule. Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

TULUDE-KULUDE ARUANNE
 tuhandetes kroonides

	LISA	2010	2009
TULUD			
Järelevalvetasud	1	58 797	59 770
Muud tulud	2	615	1 823
Tegevustulud kokku		59 412	61 593
KULUD			
Tööjõukulud	3	39 579	40 566
Mitmesugused tegevuskulud	4	18 900	20 401
Muud kulud	5	677	590
Tegevuskulud kokku		59 156	61 557
Põhitegevuse kasum		256	36
Finantstulud ja -kulud	6	748	722
Aruandeaasta kasum		1 004	758

TULUDE-KULUDE AASTAARUANDE LISAD

LISA 1

Järelevalvetasu
 tuhandetes kroonides

	Järelevalvetasud 2010	Järelevalvetasud 2009
Krediidiasutused	38 434	39 754
Kahjukindlustusandjad	7 741	6 683
Fondivalitsejad	4 612	5 256
Elukindlustusandjad	4 450	4 093
Kindlustusmaaklerid	1 544	1 845
Investeeringusühingud	1 702	1 807
Väätpaberite keskregistri pidaja Reguleeritud väätpaberituru korraldaja	314	332
Kokku	58 797	59 770

Järelevalvetasu mahuosa määrad
protsentides

	Järelevalvetasu mahuosa määrad 2010	Järelevalvetasu mahuosa määrad 2009
Krediidiasutused	0,01	0,01
Kahjukindlustusandjad	0,08	0,08
Fondivalitsejad	0,005/0,01	0,005/0,01
Elukindlustusandjad	0,02	0,02
Kindlustusmaaklerid	0,7	0,7
Investeeringühingud	0,15	0,15
Väätpaberite keskregistri pidaja Reguleeritud väätpaberituru korraldaja	0,4	0,4

Finantsinspektsiooni finantseerimise põhimõtted on sätestatud Finantsinspektsiooni seadusega, mis on kättesaadav Finantsinspektsiooni kodulehelt aadressil www.fi.ee.

Fondivalitsejate järelevalvetasu osas kehtivad erinevat tüüpi fondide erinevad mahuosa määrad.

Järelevalvetasu koosneb kahest komponendist: kapitaliosast, milleks on summa, mis võrdub ühe protsendiga järelevalvesubjekti minimaalsest (neto)omavahendite, omakapitali või aktsiakapitali summast; mahuosast, milleks on summa, mis võrdub rahandusministri poolt Finantsinspektsiooni nõukogu ettepanekul kehtestatud protsendiga järelevalvesubjekti varast, kindlustusmaksete kogusummast, arvestusvarast või komisjonitasude kogusummast.

Järelevalvetasu mahuosa määrade kehtestamisel erinevatele järelevalvesubjektide gruppidele arvestatakse nende tegevuse mahtusid ja kasumlikkust ja hinnatakse nende järelevalvele kuluvat ressursi ning lähtutakse eeldusest, et järelevalvetasu ei oleks subjekti jaoks ülemäära koormav.

Järelevalvetasu kapitaliosa ja mahuosa ettemakse tasutakse Finantsinspektsioonile eelarveaastale eelneva aasta 31.detsembriks. Mahuosa lõppmakse tasutakse 30. septembriks.

Eelarveaastal jooksul lisanduvad järelevalvesubjektid tasuvad järelevalvetasu ainult kapitaliosa ulatuses 30 päeva jooksul arvates tegutsemise õiguse tekkimisest.

LISA 2

Muud tulud
tuhandetes kroonides

	2010	2009
Menetlustasud	340	239
Muud tulud	275	1 584
Kokku	615	1 823

For identification purposes only

Vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele tasub füüsiline isik, juriidiline isik või välismaa äriühingu filiaal, kes taotleb Finantsinspektsioonilt taotluse läbivaatamist või toimingut sooritamist Finantsinspektsioonile menetlustasu.

Muud tulud kirje kajastab Finantsinspektsiooni endise töötaja poolt vastavalt pooltevahelisele kokkuleppele Finantsinspektsioonile hüvitatavat summat ning CESR poolt tasutavat kompensatsiooni Finantsinspektsiooni poolt finantseeritud, CESR egiidi all läbi viidud koolituse korraldamise kulude osas.

LISA 3

Tööjõukulud tuhandetes kroonides

	2010	2009
Palk	28 859	29 547
Maksud	10 198	10 481
Nõukogu tasud	522	538
Kokku	39 579	40 566

Palgakulus sisalduvad palgakulu, lisatasud, juhatuse liikmete tasud ja Finantsinspektsiooni töötajate arvestuslik puhkusekohustuse vähenemine kasutamata puhkuste osas koos sotsiaalmaksuga summas 349 tuhat krooni.

Finantsinspektsiooni töötaja keskmine palk oli 2010. aasta lõpus 27 tuhat krooni kuus, 2009. aastal oli keskmine palk vastavalt 28 tuhat krooni. 2010. aastal oli Finantsinspektsiooni nõukogu ja juhatuse liikmetele väljamakstud tasu kogusuurus 4 642 tuhat krooni. 2009. aastal väljamakstud tasu 4 780 tuhat krooni. Töötajatele makstud lisatasud kokku moodustasid 7,10% palgakulust.

LISA 4

Mitmesugused tegevuskulud
tuhandetes kroonides

	2010	2009
Kinnisvara rent	5 475	7 498
IT süsteemid ja arendus	3 158	3 206
Töölähetus	2 247	2 490
Liikmemaksud	2 691	1 889
Bürookulu	1 635	1 372
Kommunikatsioonikulu	1 037	1 365
Koolitus	1 221	1 199
Raamatupidamise teenus	780	780
Teabeagentuurid	214	224
Põhivara rendikulu	201	200
Audiitorkontrolli kulu	102	102
Personaliotsing	84	73
Õigusabi ja konsultatsioon	55	3
Kokku	18 900	20 401

Tegevuskulud

Kinnisvara rent sisaldab Eesti Pangalt renditud büroopinda üldpinnaga 1 399 m², hinnaga 266 krooni m² kuus, milles sisalduvad kõik büroo haldamisega seotud kulud ja renditava büroopinna parendamise kulu, mille Finantsinspeksioon tasub Eesti Pangale graafiku alusel 2012. aastaks.

Kulu IT süsteemid ja arendus kajastab Eesti Pangalt ostetud infotehnoloogia teenust arvestusliku kuluga 30 tuhat krooni üks kasutaja ja Finantsinspeksiooni IT arendusprojektide kulu.

Töölähetusena käsitletakse Finantsinspeksiooni esindamisega ja järelevalvelise koostööga seotud lähetusi.

Töölähetused olid eelkõige seotud CESR-i, CEIOPS-i, CEBS-i komitee ja alamkomiteede kohtumistega ja koostöö arendamisega Euroopa Liidu ja kolmandate riikide järelevalveasutustega. Töölähetuste kuludes kajastatakse ka Eestis registreeritud järelevalvesubjektide välisriigis asuvate tütarettevõtjate järelevalve teostamisega seotud kulusid. Kokku toimus 2010. aastal Finantsinspeksioonis 208 töölähetust. 2009. aastal oli töölähetuste arv 202.

Liikmemaksudena kajastatakse Finantsinspeksiooni poolt järgmistele rahvusvahelistele organisatsioonidele: CESR, IAIS, BSCEE, CEIOPS-i, CEBS, IOSCO tasutud liikmemakse.

Bürookulu sisaldab Finantsinspeksiooni perioodika ja raamatute kulu, tõlketööde ja postikulu, kontoritarvete ja väikevahendite kulu, nõupidamiste ja esinduskulu, kõnekulu ja transpordikulu.

Kommunikatsioonikulu hõlmab Finantsinspektsiooni tarbijaveebi www.minuraha.ee kulu, tarbijatele suunatud infomaterjalide väljaandmise ning Finantsinspektsiooni aastaraamatu kulu.

Koolituskuluna käsitletakse Finantsinspektsiooni töötajate osalemist sise- ja välisriiklikel koolitustel, sh koolituslähete kulu. 2010. aastal moodustas keskmine väliskoolituse kulu 22 tuhat krooni ja riigisisese koolituse kulu 5 tuhat krooni. Aastal 2009 oli keskmine väliskoolitus 21 tuhat krooni ja riigi sisekoolitus 6 tuhat krooni. Peamisteks koolitusvaldkondadeks olid kapitaliregulatsiooni arendamine pangandus- ja kindlustussektoris, väärtpaberiturul pakutavad investeerimisteenused ja nende järelevalve, juriidilise kompetentsi arendamine ja oluliselt on edendatud ka töötajate keeleõpet.

Raamatupidamiskulu on Eesti Pangalt ostetava kuluarvestuse, osalise juhtimisarvestuse, palgaarvestuse, laenuarvestuse, maksete ja arvelduste teostamise kulu.

Teabeagentuuride kulu sisaldab teabeagentuuride kasutustasu ning Finantsinspektsiooni kodulehe kulu.

Põhivara rendikulu hõlmab Finantsinspektsiooni poolt makstud renti Eesti Pangale, mis arvestatakse Finantsinspektsiooni kasutuses oleva põhivara, st IT riist- ja tarkvara ning inventari kohta aasta baasil. Rendi suurus võrdub Eesti Panga vastava põhivara amortisatsiooni määraga. Materiaalseks põhivaraks loetakse Finantsinspektsiooni majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 50 tuhat krooni.

Audiitorkontrolli kulu kajastab Finantsinspektsiooni tulude ja kulude aruande auditeerimise kulu. Finantsinspektsiooni seaduse § 51 lõike 3 kohaselt auditeerib Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruannet Eesti Panga audiitor.

Personaliootsing sisaldab Finantsinspektsiooni töötajate värbamiskulu.

Õigusabi ja konsultatsioonid kirjel kajastatakse Finantsinspektsiooni kulusid ekspertide kaasamisele, erakorralistele audititele, õigusarvamustele ja õigusabile seoses Finantsinspektsiooni järelevalvetegevusega.

LISA 5

Muud kulud
tuhandetes kroonides

	2010	2009
Hüvitised ja soodustused	391	372
Kultuur ja sport	286	218
Kokku	677	590

Hüvitised ja soodustused on sünnitoetus, erakorraline toetus ja töötajate tervishoiu tagamiseks ning sportimisega seotud kulutused. Samuti kajastatakse antud kulukirjel Finantsinspektsiooni töötajatele osaluspensioni maksete kompenseerimist 1/3 ulatuses, kuid mitte rohkem kui 10% osaleja aasta brutopalgast.

Kultuur ja sport kirjel kajastatakse Finantsinspektsiooni töötajale suunatud ürituste kulu.

LISA 6

Finantstulud ja -kulud
tuhandetes kroonides

	2010	2009
Finantstulud	748	722
Kokku	748	722

Eesti Pank maksab intressi Finantsinspektsiooni arvelduskonto keskmise jäägi alusel ja intressimääraks on eelmise kvartali Eesti Panga välisvaluutareservi tootlus.

BILANSS

tuhandetes kroonides

VARAD	31.12.2010	31.12.2009
Raha ja pangakontod	95 173	92 649
Järelevalvetasude nõuded ja muud nõuded	1 184	2 954
Varad kokku	96 357	95 603
KOHUSTUSED JA RESERV		
Võlad töövõtjale	1 085	1 434
Mitmesugused võlad	8 206	8 108
Tulevaste perioodide tulud	57 574	57 574
Viitvõlg	1	0
Kohustused kokku	66 866	67 116
Reserv	28 487	27 729
Aruandeaasta kasum	1 004	758
Reserv ja aruandeaasta kasum kokku	29 491	28 487
Kohustused, reserv ja aruandeaasta kasum kokku	96 357	95 603

SELGITUSED 2010. AASTA BILANSI KOHTA

Raha ja pangakontodel on kajastatud arvelduskonto jääki Eesti Pangas.

Järelevalvetasude nõuded ja muud nõuded on Finantsinspeksioonile laekumata 2011. aasta järelevalvetasu ettemaksed summas 1 184 tuhat krooni ja CESR-ilt laekuvat kompensatsiooni Finantsinspeksiooni poolt korraldatud koolituse eest.

Võlad töövõtjale sisaldab puhkusekohustust. Puhkusekohustus kajastab Finantsinspeksiooni arvestuslikku puhkusekohustust töötajate kasutamata puhkuste osas summas 1 085 tuhat krooni.

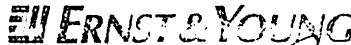
Mitmesugused võlad sisaldavad Eesti Panga poolt 2010. aastal kaetud Finantsinspeksiooni kulusid, mille Finantsinspeksioon kompenseerib Eesti Pangale 2011. aastal. Finantsinspeksiooni kulud kajastatakse aastaaruandes tekkepõhiselt.

Tulevaste perioodide ettemakstud tulude all on kajastatud 2011. aasta järelevalvetasude ettemakseid.

Viitvõlg kajastab Finantsinspeksioonile ühe järelevalvesubjekti poolt 2011. aasta järelevalvetasu mahuosa eest ekslikult tasutud enamakstud summat.

2009. aasta kasum summas 758 tuhat krooni arvati Finantsinspeksiooni nõukogu 19.03.2010 otsusega reservi ning reservi jääk 2010. aastaks moodustas 28 487 tuhat krooni.

Aruandeaasta kasum 2010. aastal oli 1 004 tuhat krooni.

For identification purposes only

 16.03.2011

1. jaanuaril 2011 ühines Eesti eurosooniga ja Eesti kroon (EEK) asendus euroga (EUR). Sellest tulenevalt konverteeris Finantsinspektsioon sellest kuupäevast alates oma raamatupidamisarvestuse eurodesse ning 2011. aasta ja järgnevaid finantsaruandeid hakatakse koostama eurodes. Võrdlusandmed konverteeritakse ametliku üleminekukursiga 15,6466 EEK/EUR.

VANDEAUDIITORI ARUANNE

Finantsinspeksiooni nõukogule

Oleme auditeerinud kaasnevat Finantsinspeksiooni tulude-kulude aastaaruannet lehekülgedel 60-68, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2010 ning eeltoodud kuupäeval lõppenud aruandeaasta tulude-kulude aruannet, peamiste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisasid.

Juhtkonna kohustused tulude-kulude aastaaruande osas

Juhtkond vastutab tulude-kulude aastaaruande koostamise ning õiglase esitamise eest kooskõlas Finantsinspeksiooni seadusega ja tulude-kulude aastaaruandes kirjeldatud „Arvestuspõhimõtetega“ ning sellise sisekontrollisüsteemi eest, mida juhtkond peab vajalikuks, võimaldamaks tulude-kulude aastaaruande korrektset koostamist ja esitamist ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta.

Vandeauditiitori kohustused

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust tulude-kulude aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (Eesti). Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanouetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamiseks põhjendatud kindlustunde selle kohta, et tulude-kulude aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab tulude-kulude aastaaruandes esitatud arvnaõtjate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad vandeauditiitori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et tulude-kulude aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab vandeauditiitor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase tulude-kulude aastaaruande koostamiseks ja esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja tulude-kulude aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab kaasnev tulude-kulude aastaaruanne kõigis olulistest osades õiglaselt Finantsinspeksiooni finantsseisundit seisuga 31. detsember 2010 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust kooskõlas Finantsinspeksiooni seadusega ja tulude-kulude aastaaruandes kirjeldatud „Arvestuspõhimõtetega“.

Tallinn, 16. märts 2011

Ivar Kiigemägi
Ernst & Young Baltic AS

Tiina Sõmer
Vandeauditiitor